al-Intiqā

Min ṭuruqi al-Ḥadīt̲h̲i

Anta minnī bi-manzilati Ḥārūna min Mūsá

Sayyidunā ʿAlī رضی اللہ عنہ ko Ḥuẓūr ﷺ se wohī Nisbat hai
Jo Hārūn علیہ السلام ko Mūsá علیہ السلام se thī

﴾Is Ḥadīs̲-mubārak ke 128 Ṭuruq kā bayān﴿

Shayḵh al-Islām
al-Duktūr Muḥammad Ṭāhir al-Qādirī

Roman Urdū Ṭrānsliṭăreṭar
Dīwān Mŏḥsin Shāh

بسم الله الرحمن الرحيم

مولاي صلّ وسلّم دائمًا أبدًا

على حبيبك خير الخلق كلّهم

محمّد سيّد الكونين والثّقلين

والفريقين من عرب ومن عجم

اللّهمّ صلّ على سيّدنا ومولانا محمّد وعلى آله وصحبه وبارك وسلّم

بسم الله الرحمن الرحيم

1. Musaddad > Yaḥyá > Shu‘bah > Ḥakam > **Muṣ‘ab bin Sa‘d ne apne wālid se Sa‘d bin Abī Waqqāṣ raḍiya Allāhu ‘anhu se riwāyat kiyā** keh Rasūl Allāh ṣallá Allāhu ‘alayhi wa-‘alá Ālihī wa-sallam ne ġhazwa’e Tabūk ke liye rawānah huwe aur Ḥaẓrat ‘Alī raḍiya Allāhu ‘anhu ko Madīnah meṅ (apnā nā’ib banā kar) ḉhoṛā to unhoṅ ne ‘arẓ kiyā: (Yā Rasūl Allāh!) Kyā Āp mujhe ‘auratoṅ aur bachchoṅ meṅ pīḉhe ḉhoṛ kar jā rahe haiṅ? Āp ṣallá Allāhu ‘alayhi wa-‘alá Ālihī wa-sallam ne farmāyā: Kyā tum is bāt pār rāẓī nahīṅ keh mere sāth tumhārī wohī nisbat ho jo Hārūn ‘alayhi al-salām kī Mūsá ‘alayhi al-salām se thī al-battah mere ba‘d ko’ī Nabī nahīṅ hogā.

Ise Imām Buḳhārī ne riwāyat kiyā hai.

2. Yaḥyá bin Yaḥyá al-Tamīmī, Abū Ja‘far Muḥammad bin al-Ṣabbāḥ, ‘Ubayd Allāh al-Qawārirī aur Surayj bin Yūnus > Yūsuf bin al-Mājishūn > Yūsuf Abū Salamah al-Mājishūn > Muḥammad bin al-Munkadir > Sa‘īd bin al-Musayyib > **‘Āmir bin Sa‘d bin Abī Waqqāṣ ne apne wālid Ḥaẓrat Sa‘d raḍiya Allāhu ‘anhu se riwāyat kiyā** keh Rasūl Allāh ṣallá Allāhu ‘alayhi wa-‘alá Ālihī wa-

sallam ne Ḥaẓrat ‘Alī raḍiya Allāhu ‘anhu se farmāyā: Tum mere liye aise ho jaise Mūsá ‘alayhi al-salām ke liye Hārūn ‘alayhi al-salām the, magar bilā shub·hah mere ba‘d ko’ī Nabī nahīṅ hai. Sa‘īd (bin al-Musayyib rāwī) ne kahā: Maiṅ chāhtā thā keh maiṅ Ḥaẓrat Sa‘d raḍiya Allāhu ‘anhu se yeh Ḥadīs bil-mushāfah sun lūṅ. Ḥaẓrat Sa‘d raḍiya Allāhu ‘anhu se merī mulāqāt hū’ī to maiṅ ne un ko ‘Āmir bin Sa‘d raḍiya Allāhu ‘anhu kī yeh riwāyat sunā’ī. Unhoṅ ne kahā: Maiṅ ne is Ḥadīs̱ ko ḳhụd sunā hai, maiṅ ne ‘arẕ kiyā: Āp ne ḳhụd sunā hai? Unhoṅ ne apnī donoṅ uṅgliyāṅ kānoṅ par rakhīṅ aur farmāyā: Agar maiṅ ne ḳhụd nah sunā ho to mere donoṅ kān băhre ho jā’eṅ.

Ise Imām Muslim ne riwāyat kiyā hai.

3. Qutaybah bin Sa‘īd aur Muḥammad bin ‘Abbād (donoṅ kī riwāyat ke alfāẓ milte haiṅ) > Ḥātim bin Ismā‘īl > Bukayr bin Mismār > **‘Āmir bin Sa‘d bin Abī Waqqāṣ ne apne wālid Ḥaẓrat Sa‘d raḍiya Allāhu ‘anhu se riwāyat kiyā** keh jab Ḥaẓrat Mu‘āwiyah bin Abī Sufyān raḍiya Allāhu ‘anhumā ne Ḥaẓrat Sa‘d ko Amīr banāyā to un se daryāft kiyā keh tumheṅ Abū Turāb ko burā kăhne se kyā chīz mān‘e hai? Unhoṅ ne kahā: Mujhe woh tīn bāteṅ yād haiṅ jo Rasūl Allāh ṣallá Allāhu ‘alayhi wa-‘alá Ālihī wa-sallam ne Ḥaẓrat ‘Alī raḍiya Allāhu ‘anhu ke muta‘alliq

farmā'ī thīṅ, is liye maiṅ un ko kabhī burā nahīṅ kăh saktā, agar un tīn bātoṅ se ek bāt bhī mere liye farmā'ī hotī to woh mujhe surḳh ūṅṭoṅ se ziyādah maḥbūb thī. Jab Rasūl Allāh ṣallá Allāhu 'alayhi wa-'alá Ālihī wa-sallam ne kisī ġhazwah meṅ Ḥaẓrat 'Alī raḍiya Allāhu 'anhu ko (apnā nā'ib banā kar Madīnah Ṭayyibah meṅ) çhoṛ diyā to Ḥaẓrat 'Alī raḍiya Allāhu 'anhu ne kahā: Yā Rasūl Allāh! Āp ne mujhe 'auratoṅ aur bachchoṅ meṅ çhoṛ diyā, is par maiṅ ne Rasūl Allāh ṣallá Allāhu 'alayhi wa-'alá Ālihī wa-sallam ko un se yeh farmāte huwe sunā: Kyā tum is par rāẓī nahīṅ ho keh tum mere liye aise ho jaise keh Mūsá 'alayhi al-salām ke liye Ḥārūn 'alayhi al-salām the, al-battah mere ba'd ko'ī Nabī nahīṅ hogā. Ġhazwa'e Ḳhaybar ke din maiṅ ne Āp ṣallá Allāhu 'alayhi wa-'alá Ālihī wa-sallam ko yeh farmāte huwe sunā: Kal maiṅ us shaḳhṣ jhanḍā dūṅgā jo Allāh aur Us ke Rasūl se maḥabbat kartā hogā, aur Allāh aur Us kā Rasūl us se maḥabbat karte haiṅ, Ḥaẓrat Sa'd raḍiya Allāhu 'anhu ne kahā: Phir ham sab us ke inteẓār meṅ the, Āp ṣallá Allāhu 'alayhi wa-'alá Ālihī wa-sallam ne farmāyā: 'Alī ko mere pās lā'o, Ḥaẓrat 'Alī raḍiya Allāhu 'anhu ko lāyā gayā, dar-āṅ-ḥāle-keh un kī āṅkheṅ dukhtī thīṅ, Āp ṣallá Allāhu 'alayhi wa-'alá Ālihī wa-sallam ne un kī āṅkhoṅ meṅ lu'ābe dahan ḍālā, aur un ko jhanḍā 'aṭā kiyā, so Allāh Ta'ālá ne un ke hāthoṅ

Ḳhaybar fatḥ kar diyā. Jab yeh Āyat nāzil hū'ī: (Āp farmā deṅ keh ā jā'o ham (mil kar) apne beṭoṅ ko aur tumhāre beṭoṅ ko aur apnī 'auratoṅ ko aur tumhārī 'auratoṅ ko aur apne Āp ko bhī aur tumheṅ bhī (ek jagah par) bulā lete haiṅ.) To Rasūl Allāh ṣallá Allāhu 'alayhi wa-'alá Ālihī wa-sallam ne Ḥaẓrat 'Alī, Ḥaẓrat Fāṭimah, Ḥaẓrat Ḥasan aur Ḥusayn raḍiya Allāhu 'anhum ko bulāyā, aur kahā: Ae Allāh! Yeh mere Ahl haiṅ."

Ise Imām Muslim ne riwāyat kiyā hai.

4. Qutaybah bin Sa'īd > Ḥātim bin Ismā'īl > Bukayr bin Mismār > **'Āmir bin Sa'd ne apne wālid Ḥaẓrat Sa'd raḍiya Allāhu 'anhu se riwāyat kiyā** keh jab Āp ṣallá Allāhu 'alayhi wa-'alá Ālihī wa-sallam ne kisī ġhazwah meṅ Ḥaẓrat 'Alī raḍiya Allāhu 'anhu ko (apnā Nā'ib banā kar Madīnah Ṭayyibah meṅ) pīçhe çhoṛ diyā to Ḥaẓrat 'Alī raḍiya Allāhu 'anhu ne 'arẓ kiyā: (Yā Rasūl Allāh!) Kyā Āp mujhe 'auratoṅ aur bachchoṅ meṅ çhoṛ rahe haiṅ? Maiṅ ne Rasūl Allāh ṣallá Allāhu 'alayhi wa-'alá Ālihī wa-sallam ko un se farmāte huwe sunā: Kyā tum is par rāẓī nahīṅ ho keh tum ere liye aise ho jaise Mūsá 'alayhi al-salām ke liye Hārūn 'alayhi al-salām the, al-battah mere ba'd ko'ī Nabī nahīṅ hogā! Aur ġhazwa'e Ḳhaybar ke din maiṅ ne Āp ṣallá Allāhu 'alayhi wa-'alá Ālihī wa-sallam ko yeh farmāte

huwe sunā: Kal maiṅ us shaḳhṣ ko jhanḍā dūṅgā jo Allāh aur Us ke Rasūl se maḥabbat kartā hogā, aur Allāh aur Us kā Rasūl us se maḥabbat karte haiṅ, phir ham sab us ke inteẓār meṅ the, Āp ṣallá Allāhu ‘alayhi wa-‘alá Ālihī wa-sallam ne farmāyā: ‘Alī ko mere pās lā’o, unheṅ lāyā gayā, dar-āṅ-ḥāle-keh un kī āṅkheṅ dukhtī thīṅ, Āp ne un kī āṅkhoṅ meṅ lu‘ābe dahan ḍālā, aur un ko jhanḍā ‘aṭā kiyā, so Allāh Ta‘ālá ne un ke hāthoṅ Ḳhaybar fatḥ kar diyā. Aur jab yeh Āyat nāzil hū’ī: (Āp farmā deṅ keh ā jā’o ham (mil kar) apne beṭoṅ ko aur tumhāre beṭoṅ ko aur apnī ‘auratoṅ ko aur tumhārī ‘auratoṅ ko aur apne Āp ko bhī aur tumheṅ bhī (ek jagah par) bulā lete haiṅ.) To Rasūl Allāh ṣallá Allāhu ‘alayhi wa-‘alá Ālihī wa-sallam ne Ḥaẓrat ‘Alī, Ḥaẓrat Fāṭimah, Ḥaẓrat Ḥasan aur Ḥusayn raḍiya Allāhu ‘anhum ko bulāyā, aur kahā: Ae Allāh yeh mere Ahl haiṅ.

Ise Imām Aḥmad bin Ḥanbal ne riwāyat kiyā hai.

5. ‘Abd al-Razzāq > Ma‘mar > Qatādah aur ‘Alī bin Zayd bin Jud‘ān > Ibn al-Musayyib > **Ibn Sa‘d bin Mālik (Abī Waqqāṣ) ne apne wālid Ḥaẓrat Sa‘d raḍiya Allāhu ‘anhu se riwāyat kiyā.** Ḥaẓrat Sa‘īd bin al-Musayyib ne kahā keh maiṅ Ḥaẓrat Sa‘d raḍiya Allāhu ‘anhu ke pās gayā aur un se kahā: Mujhe Āp ke ṭarīq se ek Ḥadīs̱ bayān kī ga’ī

hai woh sunā'iye jis waqt Rasūl Allāh ṣallá Allāhu 'alayhi wa-'alá Ālihī wa-sallam ne Ḥaẓrat 'Alī raḍiya Allāhu 'anhu ko Madīnah Ṭayyibah meṅ (apnā Nā'ib banā kar) pīçhe çhoṛ diyā thā. Rāwī ne kahā keh woh us par ġhuṣṣah meṅ ā ga'e aur farmāyā: Kis shaḳhṣ ne Āp ko yeh Ḥadīs̠ bayān kī hai. Maiṅ ne nā-munāsib samjhā keh unheṅ batā'oṅ keh un ke beṭe ne mujhe yeh Ḥadīs̠ bayān kī hai, woh is par ġhuṣṣah karte. Phir unhoṅ ne farmāyā: jis waqt Rasūl Allāh ṣallá Allāhu 'alayhi wa-'alá Ālihī wa-sallam ġhazwa'e Tabūk ke liye tashrīf le ga'e to Āp ṣallá Allāhu 'alayhi wa-'alá Ālihī wa-sallam ne Ḥaẓrat 'Alī raḍiya Allāhu 'anhu ko Madīnah Ṭayyibah meṅ çhoṛ diyā. Is par Ḥaẓrat 'Alī raḍiya Allāhu 'anhu ne 'arẓ kiyā: Yā Rasūl Allāh! Mujhe to yehī maḥbūb hai keh Āp jahāṅ kahīṅ jā'eṅ maiṅ Āp kī ma'īyat meṅ hūṅ. Āp ṣallá Allāhu 'alayhi wa-'alá Ālihī wa-sallam ne farmāyā: Kyā tum is par rāẓī nahīṅ ho keh tum mere liye aise ho jaise Mūsá 'alayhi al-salām ke liye Hārūn 'alayhi al-salām the, al-battah mere ba'd ko'ī Nabī nahīṅ hogā.

Ise Imām Aḥmad bin Ḥanbal ne riwāyat kiyā hai.

6. Wakī' > Fuḍayl bin Marzūq > 'Aṭīyah al-'Awfī > unhoṅ ne **Ḥaẓrat Abū Sa'īd Ḳhudrī raḍiya Allāhu 'anhu se riwāyat kiyā** keh Rasūl Allāh ṣallá Allāhu 'alayhi wa-

ʻalá Ālihī wa-sallam ne Ḥaẓrat ʻAlī raḍiya Allāhu ʻanhu se farmāyā: Tumheṅ mujh se wohī nisbat hai jo Ḥaẓrat Hārūn ʻalayhi al-salām kī Ḥaẓrat Mūsá ʻalayhi al-salām se thī al-battah mere baʻd ko'ī Nabī nahīṅ hogā.

Ise Imām Aḥmad bin Ḥanbal ne riwāyat kiyā hai.

7. Abū Saʻīd maulá Banī Hāshim > Sulaymān bin Bilāl > al-Juʻayd bin ʻAbd al-Raḥmān > **ʻĀ'ishah bint Saʻd ne apne wālid Ḥaẓrat Saʻd raḍiya Allāhu ʻanhu se riwāyat kiyā** keh Ḥaẓrat ʻAlī raḍiya Allāhu ʻanhu Ḥuẓūr Nabīye Akram ṣallá Allāhu ʻalayhi wa-Ālihī wa-sallam ko kisī ġhazwah meṅ al-wadā' karne ke liye nikle, jab Āp Thanīyatu al-Wadā' tak pahŏṅche to Ḥaẓrat ʻAlī raḍiya Allāhu ʻanhu girya-o zārī karte huwe ʻarẓ-guzār huwe: Āp mujhe ʻauratoṅ ke sāth pīçhe çhoṛe jā rahe haiṅ? Āp ṣallá Allāhu ʻalayhi wa-ʻalá Ālihī wa-sallam ne farmāyā: Kyā tum is par rāẓī nahīṅ ho keh tum mere liye aise ho jaise Mūsá ʻalayhi al-salām ke liye Hārūn ʻalayhi al-salām the, magar mere baʻd Nubūwat kā darwāzah band hai.

Ise Imām Aḥmad bin Ḥanbal ne riwāyat kiyā hai.

8. ʻAlī bin Muḥammad > Abū Muʻāwiyah > Mūsá bin Muslim > ʻAbd al-Raḥmān bin Sābiṭ > unhoṅ ne **Ḥaẓrat Saʻd bin Abī Waqqāṣ raḍiya Allāhu ʻanhu se riwāyat kiyā** keh Ḥaẓrat Muʻāwiyah Ḥaj ke liye tashrīf lā'e to Ḥaẓrat

Saʻd raḍiya Allāhu ʻanhu un ke pās ga’e, wahāṅ par maujūd logoṅ ne Ḥaẕrat ʻAlī raḍiya Allāhu ʻanhu kā ẕikr kiyā to unhoṅ ne kuc̥h be-adabī kī, jise sun kar Ḥaẕrat Saʻd raḍiya Allāhu ʻanhu ġhaẕab-nāk ho ga’e aur farmāyā: Tum us shaḳhṣ ke mutaʻalliq guftugū karte ho jis ke bāre meṅ Rasūl Allāh ṣallá Allāhu ʻalayhi wa-ʻalá Ālihī wa-sallam ko farmāte huwe sunā: jis kā maiṅ Mawlā hūṅ ʻAlī bhī us ke Mawlā haiṅ. Aur maiṅ ne Āp ṣallá Allāhu ʻalayhi wa-ʻalá Ālihī wa-sallam ko farmāte huwe sunā: Tum mere sāth aisī nisbat rakhte ho jaise Hārūn ʻalayhi al-salām ko Ḥaẕrat Mūsá ʻalayhi al-salām se thī magar mere baʻd ko’ī Nabī nahīṅ. Aur maiṅ ne Āp ṣallá Allāhu ʻalayhi wa-ʻalá Ālihī wa-sallam ko farmāte huwe sunā: Maiṅ āj us shaḳhṣ ko jhanḍ̤ā ʻaṭā karūṅgā jo Allāh Taʻālá aur Us ke Rasūl se maḥabbat kartā hai.

Ise Imām Aḥmad bin Ḥanbal ne riwāyat kiyā hai.

9. Ḥaramī bin Yūnus bin Muḥammad > Abū Ġhassān > ʻAbd al-Salām > Mūsá al-Ṣaġhīr > ʻAbd al-Raḥmān bin Sābiṭ > aur unhoṅ ne **Ḥaẕrat Saʻd bin Abī Waqqāṣ raḍiya Allāhu ʻanhu se riwāyat kiyā** keh maiṅ (logoṅ ke dar-miyān) baiṭ̤hā huwā thā keh unhoṅ ne Ḥaẕrat ʻAlī bin Abī Ṭālib raḍiya Allāhu ʻanhumā kī shān meṅ tanqīṣ kī to unhoṅ ne farmāyā: Maiṅ ne Rasūl Allāh ṣallá Allāhu

'alayhi wa-'alá Ālihī wa-sallam ko un kī tīn ķhuṣūṣīyāt farmāte huwe sune haiṅ, un ķhuṣūṣīyāt meṅ se ko'ī ek bhī mujhe apne liye surķh ūṅṭoṅ se ziyādah maḥbūb hai. Maiṅ ne Āp ṣallá Allāhu 'alayhi wa-'alá Ālihī wa-sallam ko farmāte huwe sunā: woh merī liye aise haiṅ jaise keh Mūsá ke liye Ḥārūn the, al-battah mere ba'd ko'ī Nabī nahīṅ hogā! Maiṅ ne Āp ṣallá Allāhu 'alayhi wa-'alá Ālihī wa-sallam ko yeh farmāte huwe sunā: Kal maiṅ us shaķhṣ ko jhanḍā dūṅgā jo Allāh aur Us ke Rasūl se maḥabbat kartā hogā, aur Allāh aur Us ke Rasūl us se maḥabbat karte haiṅ, aur maiṅ ne Āp ṣallá Allāhu 'alayhi wa-'alá Ālihī wa-sallam ko yeh bhī farmāte huwe sunā: jis shaķhṣ kā maiṅ Mawlā hūṅ, 'Alī bhī us ke Mawlā haiṅ.

Ise Imām Nasā'ī ne 'al-Sunanu al-kubrá' meṅ riwāyat kiyā hai.

10. Maḥmūd bin Muḥammad al-Marwazī > Ḥāmid bin Ādam al-Marwazī > Jarīr > Layth > Mujāhid > aur unhoṅ ne **Ḥaẓrat 'Abd Allāh bin 'Abbās raḍiya Allāhu 'anhumā se riwāyat kiyā** keh jab Ḥuẓūr Nabīye Akram ṣallá Allāhu 'alayhi wa-Ālihī wa-sallam ne apne Aṣḥābe Muhājiriṅ aur Anṣār ke dar-miyān mu'āķhāt qā'im farmā'ī to Āp ṣallá Allāhu 'alayhi wa-'alá Ālihī wa-sallam ne Ḥaẓrat 'Alī bin Abī Ṭālib raḍiya Allāhu 'anhumā kā kisī Ṣaḥābī se rishta'e

uḳhuwwat qā'im nah farmāyā. Ḥaẓrat 'Alī raḍiya Allāhu 'anhu ġhuṣṣah kī ḥālat meṅ wahāṅ se nikle ḥattá keh woh ek nāle ke pās pahŏṅche aur wahāṅ apnā nezah gāṛh kar khulī faẓā meṅ let ga'e. Ḥuẓūr Nabīye Akram ṣallá Allāhu 'alayhi wa-Ālihī wa-sallam unheṅ ḍhūṅḍte huwe wahāṅ tashrīf le ā'e. Āp ṣallá Allāhu 'alayhi wa-'alá Ālihī wa-sallam ne apnī ṭāṅg-mubārak se ṭhokar mār kar unheṅ farmāyā: uṭho, tum to ṣaḥīḥ Abū Turāb ban ga'e ho. Tum is waj·h se mujh se nā-rāẓ ho keh maiṅ ne Anṣār aur Muhājirīn ko āpas meṅ bhā'ī banā diyā aur tumheṅ kisī kā bhā'ī nahīṅ banāyā. Kyā tum is bāt par raẓī nahīṅ keh tumhārī mere sāth wohī nisbat hai jo Hārūn 'alayhi al-salām ko Mūsá 'alayhi al-salām ke sāth thī, magar mere ba'd ko'ī Nabī nahīṅ. Yeh bhī yād rakhho keh jo bhī tum se maḥabbat karegā woh amn-o īmān ke iḥāṭah meṅ rahegā, lekin jo tum se buġhẓ rakhegā Allāh Ta'ālá use jahilīyat kī maut māregā aur ḥālate Islām meṅ kiye ga'e us ke a'māl kā muḥāsabah hogā.

Ise Imām Ṭabarānī ne riwāyat kiyā hai.

11. Muḥammad bin al-'Abbās al-Mu'addib > Hawdhah bin Ḳhalīfah > Aslam bin Sahl al-Wāsiṭī > Wahb bin Baqīyah > Ḳhālid > 'Awf > Abū 'Abd Allāh Maymūn aur **unhoṅ ne Ḥaẓrat Barā' bin 'Āzib aur Zayd bin Arqam**

raḍiya Allāhu ‘anhu se riwāyat kiyā keh jab Rasūl Allāh ṣallá Allāhu ‘alayhi wa-‘alá Ālihī wa-sallam ne kisī ġhazwah meṅ nikalne kā irādah kiyā to Āp ne Ḥaẓrat ‘Alī raḍiya Allāhu ‘anhu se farmāyā: ẓarūrī hai keh yā to tum Madīnah Munawwarah meṅ raho yā maiṅ rahūṅ, phir Āp ṣallá Allāhu ‘alayhi wa-‘alá Ālihī wa-sallam ne unheṅ pīçhe çhoṛ diyā. Logoṅ ne chih-mīgo’iyāṅ shuru‘ kar dīṅ keh Āp ṣallá Allāhu ‘alayhi wa-‘alá Ālihī wa-sallam ne unheṅ kisī nā-pasandīdah amr kī waj·h se pīçhe çhoṛā hai, yeh ḳhabar Ḥaẓrat ‘Alī raḍiya Allāhu ‘anhu tak pahŏṅchī to unhoṅ ne Rasūl Allāh ṣallá Allāhu ‘alayhi wa-‘alá Ālihī wa-sallam kī ḳhidmat meṅ ḥāẓir ho kar sārā mājrā ‘arẓ kar diyā. Is par Āp ṣallá Allāhu ‘alayhi wa-‘alá Ālihī wa-sallam ḳhūb muskurā’e, phir farmāyā: Ae ‘Alī! Kyā tum is bāt par rāẓi nahīṅ ho keh tumhārī mere sāth wohī nisbat ho jo Hārūn ‘alayhi al-salām kī Mūsá ‘alayhi al-salām se thī, magar mere ba‘d ko’ī Nabī nahīṅ hai.

Ise Imām Ṭabarānī ne riwāyat kiyā hai.

12. ‘Alī bin al-‘Abbās al-Bajalī al-Kūfī > Muḥammad bin Tasnīf > Ḥasan bin Ḥusayn al-‘Arabī > Yaḥyá bin ‘Īsá al-Ramlī > A‘mash > Ḥabīb bin Abī <u>Th</u>ābit > Sa‘īd bin Jubayr aur **unhoṅ ne Ḥaẓrat ‘Abd Allāh bin ‘Abbās raḍiya Allāhu ‘anhumā se riwāyat kiyā** keh Rasūl Allāh ṣallá Allāhu

‘alayhi wa-‘alá Ālihī wa-sallam ne Ḥaẕrat Umme Salamah raḍiya Allāhu ‘anhā se farmāyā: Yeh Ḥaẕrat ‘Alī bin Abī Ṭālib hai, is kā gosht merā gosht hai aur is kā ḳhūn merā ḳhūn hain, is ko mere sāth aisī nisbat hai jaise Ḥārūn ‘alayhi al-salām ko Mūsá ‘alayhi al-salām se thī, magar mere ba‘d ko’ī Nabī nahīṅ hai.

Ise Imām Ṭabarānī ne riwāyat kiyā hai.

13. Abū Bakr bin Abī Shaybah > Ġhundar > Shu‘bah > Muḥammad bin al-Mut̲h̲anná wa Ibn Bashshār > Muḥammad Ja‘far > Shu‘bah > al-Ḥakam > Muṣ‘ab bin Sa‘d bin Abī Waqqāṣ > aur unhoṅ ne **Ḥaẕrat Sa‘d bin Abī Waqqāṣ raḍiya Allāhu ‘anhu se maẕkūrah Ḥadīs̲ riwāyat kī.**

Ise Imām Muslim ne riwāyat kiyā hai.

14. ‘Ubayd Allāh bin Mu‘ād̲h̲ > Mu‘ād̲h̲ > isī sanad se **Shu‘bah ne Ḥadīs̲ bayān kī hai.**

Ise Imām Muslim ne riwāyat kiyā hai.

15. Muḥammad bin Ja‘far > Shu‘bah > al-Ḥakam > Muṣ‘ab bin Sa‘d aur unhoṅ ne **Ḥaẕrat Sa‘d bin Abī Waqqāṣ raḍiya Allāhu ‘anhu se isī ṭarḥ riwāyat kiyā.**

Ise Imām Aḥmad bin Ḥanbal ne riwāyat kiyā hai.

16. Abū Aḥmad al-Zubayrī > ‘Abd Allāh bin Abī Ḥabīb bin Abī Thābit > Ḥamzah bin ‘Abd Allāh > apne wālid se > aur unhoṅ ne **Ḥaẓrat Sa‘d raḍiya Allāhu ‘anhu se riwāyat kiyā.**

Ise Imām Aḥmad bin Ḥanbal ne riwāyat kiyā hai.

17. Ġhundar > Shu‘bah > al-Ḥakam > Muṣ‘ab bin Sa‘d aur unhoṅ ne **Ḥaẓrat Sa‘d bin Abī Waqqāṣ raḍiya Allāhu ‘anhu se riwāyat kiyā.**

Ise Imām Ibn Abī Shaybah ne riwāyat kiyā hai.

18. Muḥammad bin al-Muthanná aur Muḥammad bin Bashshār > Muḥammad > Shu‘bah al-Ḥakam > Muṣ‘ab bin Sa‘d ne unhoṅ ne **Ḥaẓrat Sa‘d raḍiya Allāhu ‘anhu se riwāyat kiyā.**

Ise Imām Nasā’ī ne ‘al-Sunanu al-kubrá’ meṅ riwāyat kiyā hai.

19. Zakarīyā bin Yaḥyá > Abū Muṣ‘ab > al-Darāwardī > Muḥammad bin Ṣafwān al-Jumaḥī > **Sa‘īd bin al-Musayyib ne Ḥaẓrat Sa‘d bin Abī Waqqāṣ raḍiya Allāhu ‘anhu se isī ṭarḥ samā‘ kiyā.**

Ise Imām Nasā’ī ne ‘al-Sunanu al-kubrá’ meṅ riwāyat kiyā hai.

20. ‘Ubayd Allāh bin Sa‘d bin Ibrāhīm bin Sa‘d > apne chachā se > unhoṅ ne apne wālid se > Ibn Isḥāq > Muḥammad bin Ṭalḥah bin Yazīd bin Rukānah > Ibrāhīm bin Sa‘d bin Abī Waqqāṣ aur **unhoṅ ne apne wālid Ḥaẓrat Sa‘d raḍiya Allāhu ‘anhu se isī ṭarḥ riwāyat kiyā.**

Ise Imām Nasā’ī ne ‘al-Sunanu al-kubrá’ meṅ riwāyat kiyā hai.

21. Muḥammad bin Bashshār > Muḥammad > Shu‘bah > al-Ḥakam > Muṣ‘ab bin Sa‘d aur unhoṅ ne **Ḥaẓrat Sa‘d raḍiya Allāhu ‘anhu se isī ṭarḥ riwāyat kiyā.**

Ise Imām Nasā’ī ne ‘al-Sunanu al-kubrá’ meṅ riwāyat kiyā hai.

22. al-Faḍl bin Sahl > Abū Aḥmad al-Zubayrī > ‘Abd Allāh bin Ḥabīb bin Abī T̲h̲ābit > Ḥamzah bin ‘Abd Allāh > unhoṅ ne apne wālid se > aur unhoṅ ne **Ḥaẓrat Sa‘d raḍiya Allāhu ‘anhu se riwāyat kiyā.**

Ise Imām Nasā’ī ne ‘al-Sunanu al-kubrá’ meṅ riwāyat kiyā hai.

23. al-Ḥasan bin Sufyān > Abū Bakr bin Abī Shaybah > Ġhundar > Shu‘bah > al-Ḥakam > Muṣ‘ab bin Sa‘d aur unhoṅ ne **Ḥaẓrat Sa‘d bin Abī Waqqāṣ raḍiya Allāhu ‘anhu** se riwāyat kiyā.

Ise Imām Ibn Ḥibbān ne riwāyat kiyā hai.

24. Abū Bakr Muḥammad bin al-Ḥasan bin Fūwrak > 'Abd Allāh bin Ja'far bin Aḥmad > Yūnus bin Ḥabīb > Abū Dāwūd > Shu'bah > al-Ḥakam > Muṣ'ab bin Sa'd aur unhoṅ ne **Ḥaẓrat Sa'd raḍiya Allāhu 'anhu se riwāyat kiyā.**

Ise Imām Bayhaqī ne 'al-Sunanu al-kubrá' meṅ riwāyat kiyā hai.

25. Aḥmad bin Manī' > Abū Aḥmad al-Zubayrī > 'Abd Allāh bin Ḥabīb > Ḥamzah bin 'Abd Allāh > unhoṅ ne apne wālid se aur unhoṅ ne isī kī misl **Ḥaẓrat Sa'd raḍiya Allāhu 'anhu se** riwāyat kiyā.

Ise Imām Ibn Abī 'Āṣim al-Shaybānī ne riwāyat kiyā hai.

26. Muḥammad bin Bashshār > Ġhundar > Shu'bah > Sa'd > **Ibrāhīm bin Sa'd ne apne wālid Ḥaẓrat Sa'd (bin Abī Waqqāṣ raḍiya Allāhu 'anhu) se riwāyat kiyā** keh Ḥuẓūr Nabīye Akram ṣallá Allāhu 'alayhi wa-Ālihī wa-sallam ne Ḥaẓrat 'Alī raḍiya Allāhu 'anhu se farmāyā: Kyā tum is bāt par raẓī nahīṅ keh mere sāth tumhārī wohī nisbat ho jo Hārūn 'alayhi al-salām ko Mūsá 'alayhi al-salām se thī.

Ise Imām Buḳhārī ne riwāyat kiyā hai.

27. Abū Bakr bin Shaybah > Ġhundar > Shuʻbah > Muḥammad bin al-Mut̲h̲anná aur Ibn Bashshār > Muḥammad bin Jaʻfar > Ṣhuʻbah > Saʻd bin Ibrāhīm > **Ibrāhīm bin Saʻd ne Ḥaẕrat Saʻd bin Abī Waqqāṣ raḍiya Allāhu ʻanhu se riwāyat kiyā.**

Ise Imām Muslim ne riwāyat kiyā hai.

28. Muḥammad bin Jaʻfar > Shuʻbah > Saʻd bin Ibrāhīm > **Ibrāhīm bin Saʻd Ḥaẕrat Saʻd bin Abī Waqqāṣ raḍiya Allāhu ʻanhu se riwāyat karte haiṅ.**

Ise Imām Aḥmad bin Ḥanbal ne riwāyat kiyā hai.

29. Muḥammad bin Bashshār > Muḥammad bin Jaʻfar > Shuʻbah > Saʻd bin Ibrāhīm > **Ibrāhīm bin Saʻd bin Abī Waqqāṣ apne wālid Ḥaẕrat Saʻd raḍiya Allāhu ʻanhu se Ḥadīs̱ bayān karte haiṅ.**

Ise Imām Ibn Mājah ne riwāyat kiyā hai.

30. al-Qāsim bin Zakarīyā bin Dīnār > Abū Nuʻaym > ʻAbd al-Salām > Yaḥyá bin Saʻīd > Saʻīd bin al-Musayyib > **Ḥaẕrat Saʻd bin Abī Waqqāṣ raḍiya Allāhu ʻanhu se isī ṭarḥ riwāyat hai.**

Ise Imām Nasāʼī ne ʻal-Sunanu al-kubráʼ meṅ riwāyat kiyā hai.

31. Muḥammad bin Bashshār > Muḥammad > Shuʻbah > Saʻd bin Ibrāhīm > **Ibrāhīm bin Saʻd apne wālid Ḥaẕrat Saʻd raḍiya Allāhu ʻanhu se Ḥadīs̱ bayān karte haiṅ.**

Ise Imām Nasā'ī ne 'al-Sunanu al-kubrá' meṅ riwāyat kiyā hai.

32. Abū Ḳhalīfah > Abū al-Walīd al-Ṭayālisī > Yūsuf bin al-Mājishūn > Muḥamamd bin al-Munkadir > Saʻīd bin al-Musayyib > ʻĀmir bin Saʻd bin Abī Waqqāṣ aur unhoṅ ne **Ḥaẕrat Saʻd raḍiya Allāhu ʻanhu se riwāyat kiyā.**

Ise Imām Ibn Ḥibbān ne riwāyat kiyā hai.

33. Zuhayr > Hāshim bin al-Qāsim > Shuʻbah > Saʻd bin Ibrāhīm > **Ibrāhīm bin Saʻd bin Mālik ne apne wālid Ḥaẕrat Saʻd raḍiya Allāhu ʻanhu se riwāyat kiyā.**

Ise Imām Abū Yaʻlá ne riwāyat kiyā hai.

34. Ġhundar > Shuʻbah > Saʻd bin Ibrāhīm > Ibhrāhīm bin Saʻd aur woh **Ḥaẕrat Saʻd raḍiya Allāhu ʻanhu se isī kī mis̱l Ḥadīs̱ bayān karte haiṅ.**

Ise Imām Ibn Abī Shaybah ne riwāyat kiyā hai.

35. ʻAbd Allāh bin Shabīb > Ibn Abī Uways > un ke wālid ne Ḥadīs̱ bayān kī > Muḥammad bin al-Munkadir aur

unhoṅ ne Ḥaẓrat Jābir bin ʻAbd Allāh se isī ṭarḥ riwāyat kiyā.

Ise Imām Ibn Abī ʻĀṣim al-Shaybānī ne riwāyat kiyā hai.

36. ʻAlī bin Muslim > Abū Salamah Yūsuf bin Yaʻqūb al-Mājishūn > Muḥammad bin al-Munkadir > **Saʻid bin al-Musayyib ne Ḥaẓrat Saʻd bin Abī Waqqāṣ raḍiya Allāhu ʻanhu se isī ṭarḥ sawāl kiyā.**

Ise Imām Nasāʼī ne ʻal-Sunanu al-kubráʼ meṅ riwāyat kiyā hai.

37. Ṣafwān bin ʻAmr > Aḥmad bin Ḳhālid > ʻAbd al-ʻAzīẕ bin Abī Salamah al-Mājishūn > Muḥammad bin al-Munkadir > Saʻīd bin al-Musayyib > **Ibrāhīm bin Saʻd ne apne wālid Ḥaẓrat Saʻd raḍiya Allāhu ʻanhu se sunā keh woh isī ṭarḥ bayān karte the.**

Ise Imām Nasāʼī ne ʻal-Sunanu al-kubráʼ meṅ riwāyat kiyā hai.

38. Zakarīyā bin Yaḥyá > Ibn Abīal-Shawārib > Ḥammād bin Zayd > ʻAlī bin Zayd > Saʻīd bin al-Musayyib > **ʻĀmir bin Saʻd ne Ḥaẓrat Saʻd bin Abī Waqqāṣ raḍiya Allāhu ʻanhu se riwāyat kiyā.**

Ise Imām Nasā'ī ne 'al-Sunanu al-kubrá' meṅ riwāyat kiyā hai.

39. Sa'īd bin Muṭarrif al-Bāhilī > Yūsuf bin Ya'qūb > Ibn al-Munkadir > Sa'id bin al-Musayyib > **'Āmir bin Sa'd ne isī kī misl Ḥaẓrat Sa'd raḍiya Allāhu 'anhu se riwāyat kiyā.**

Ise Imām Abū Ya'lá ne riwāyat kiyā hai.

40. Abū Ḳhaythamah > Sulaymān bin Dāwūd al-Hāshimī > Yūsuf bin al-Mājishūn > Muḥammad bin al-Munkadir > Sa'īd bin al-Musayyib > **'Āmir bin Sa'd ne apne wālid Ḥaẓrat Sa'd raḍiya Allāhu 'anhu se riwāyat kiyā.**

Ise Imām Abū Ya'lá ne riwāyat kiyā hai.

41. Muḥammad bin Ja'far > 'Alī bin Zayd > **Sa'īd bin al-Musayyib ne kahā keh maiṅ ne Ḥaẓrat Sa'd bin Mālik raḍiya Allāhu 'anhumā se pūçhā** keh Āp jazbātī insān haiṅ, magar maiṅ Āp se ek sawāl karnā chāhtā hūṅ. Unhoṅ ne farmāyā: woh kyā hai? Maiṅ ne kahā: Mujhe Ḥadīse 'Alī raḍiya Allāhu 'anhu ke muta'alliq batlā'iye. Unhoṅ ne kahā keh Ḥuẓūr Nabīye Akram ṣallá Allāhu 'alayhi wa-Ālihī wa-sallam ne Ḥaẓrat 'Alī raḍiya Allāhu 'anhu se farmāyā: Kyā tum is par rāẓī nahīṅ keh tumhārī mere sāth aisī nisbat ho jaise Ḥaẓrat Hārūn 'alayhi al-salām kī Ḥaẓrat

Mūsá ‘alayhi al-salām se thī. Unhoṅ ne kahā: Maiṅ rāẓī hūṅ. Phir ‘arẓ kiyā: Kyūṅ nahīṅ, ẓarūr.

Ise Imām Aḥmad bin Ḥanbal ne riwāyat kiyā hai.

42. Shādhān Aswad bin ‘Āmir > Sharīk > ‘Abd Allāh bin Muḥammad bin ‘Aqīl aur **unhoṅ ne Ḥaẓrat Jābir bin ‘Abd Allāh raḍiya Allāhu ‘anhu se riwāyat kiyā** keh jab Rasūl Allāh ṣallá Allāhu ‘alayhi wa-‘alá Ālihī wa-sallam ne Ḥaẓrat ‘Alī raḍiya Allāhu ‘anhu ko ġhazwah se pīçhe çhoṛne kā irādah kiyā to Ḥaẓrat ‘Alī raḍiya Allāhu ‘anhu ne Āp ṣallá Allāhu ‘alayhi wa-‘alá Ālihī wa-sallam se ‘arẓ kiyā: Jab Āp ne mujhe pīçhe çhoṛ diyā to log mere muta‘alliq kiyā kahenge? Āp ṣallá Allāhu ‘alayhi wa-‘alá Ālihī wa-sallam ne farmāyā: Kyā tum is par rāẓī nahīṅ keh tumhārī mere sāth aisī nisbat ho jaise Hārūn ‘alayhi al-salām kī Ḥaẓrat Mūsá ‘alayhi al-salām se thī magar yeh keh mere ba‘d ko’ī Nabī nahīṅ yā farmāyā keh mere ba‘d ko’ī Nabī nahīṅ hogā.

Ise Imām Aḥmad bin Ḥanbal ne riwāyat kiyā hai.

43. Sufyān bin ‘Uyaynah > ‘Alī bin Zayd > Sa‘īd bin al-Musayyib aur **unhoṅ ne Ḥaẓrat Sa‘d raḍiya Allāhu ‘anhu se riwāyat kiyā** keh Ḥuẓūr Nabīye Akram ṣallá Allāhu ‘alayhi wa-Ālihī wa-sallam ne Ḥaẓrat ‘Alī raḍiya Allāhu ‘anhu se farmāyā: Tum ko mere sāth aisī nisbat hai jaise

Ḥaẓrat Ḥārūn ‘alayhi al-salām kī Ḥaẓrat Mūsá ‘alayhi al-salām se thī. Imām Sufyān se kahā gayā: (sāth yeh bhī farmāyā thā keh) magar mere ba‘d ko’ī Nabī nahīṅ. Unhoṅ ne kahā: Jī hāṅ.

Ise Imām Aḥmad bin Ḥanbal ne riwāyat kiyā hai.

44. al-Qāsim bin Dīnār al-Kūfī > Abū Nu‘aym > ‘Abd al-Salām bin Ḥarb > Yaḥyá bin Sa‘īd > **Sa‘īd bin al-Musayyib ne Ḥaẓrat Sa‘d bin Abī Waqqāṣ raḍiya Allāhu ‘anhu se isī ṭarḥ riwāyat kiyā.**

45. Maḥmūd bi Ġhaylān > Abū Aḥmad > Sharīk > ‘Abd Allāh bin Muḥammad bin ‘Aqīl aur **unhoṅ ne Ḥaẓrat Jābir bin ‘Abd Allāh raḍiya Allāhu ‘anhu se riwāyat kiyā.**

Ise Imām Tirmidhī ne riwāyat kiyā hai.

46. Isḥāq bin Mūsá bin ‘Abd Allāh bin Mūsá bin ‘Abd Allāh bin Yazīd al-Anṣārī > Dāwūd bin Kathīr al-Raqqī > Muḥammad bin al-Munkadir > **Sa‘īd bin al-Musayyib ne Ḥaẓrat Sa‘d raḍiya Allāhu ‘anhu se riwāyat kiyā.**

Ise Imām Nasā’ī ne ‘al-Sunanu al-kubrá’ meṅ riwāyat kiyā hai.

47. Muḥammad bin ‘Abd al-Malik al-Qurashī > Yūsuf bin Abī Salamah al-Mājishūn > Muḥammad bin al-

Munkadir > Sa'īd bin al-Musayyib > **'Āmir bin Sa'd ne isī ṭarḥ Ḥaẓrat Sa'd raḍiya Allāhu 'anhu se riwāyat kiyā.**

Ise Imām Bazzār ne riwāyat kiyā hai.

48. Aḥmad bin 'Uthmān bin Ḥakīm > Abū Ġhassān > 'Abd al-Salām bin Ḥarb > Yaḥyá bin Sa'id > **Sa'īd bin al-Musayyib ne Ḥaẓrat Ṣa'd raḍiya Allāhu 'anhu se riwāyat kiyā.**

Ise Imām Bazzār ne riwāyat kiyā hai.

49. Salamah bin Shabīb > 'Abd al-Razzāq > Ma'mar > 'Alī bin Zayd > Qatādah > **Sa'īd bin al-Musayyib ne Ḥaẓrat Sa'd raḍiya Allāhu 'anhu se isī ṭarḥ riwāyat kiyā.**

Ise Imām Bazzār ne riwāyat kiyā hai.

50. Bishr bin Hilāl al-Ṣawwāf > Ja'far bin Sulaymān al-Ḍuba'ī > Ḥarb bin Shaddād > Qatādah > **Sa'īd bin al-Musayyib ne Ḥaẓrat Sa'd raḍiya Allāhu 'anhu se riwāyat kiyā.**

Ise Imām Bazzār ne riwāyat kiyā hai.

51. Muḥammad bin al-Muthanná > Muḥammad bin Ja'far > Shu'bah > al-Ḥakam > **Muṣ'ab ne apne wālid se isī ṭarḥ riwāyat kiyā.**

Ise Imām Bazzār ne riwāyat kiyā hai.

52. Abū Sa'īd al-Ashajj 'Abd Allāh bin Sa'īd > al-Muṭṭalib bin Ziyād > Lay<u>th</u> > al-Ḥakam bin 'Utaybah > **'Ā'ishah ne apne wālid Ḥaẓrat Sa'd raḍiya Allāhu 'anhu se riwāyat kiyā.**

Ise Imām Bazzār ne riwāyat kiyā hai.

53. Muḥammad bin Aḥmad bin Abī Ḳhay<u>th</u>amah > Aḥmad bin al-Ḥajjāj bin al-Ṣalt > Muḥammad bin al-Ṣalt > 'Alī bin 'Ābis > 'U<u>th</u>mān bin Abī Zur'ah > 'Alī bin Zayd > **Sa'īd bin al-Musayyib ne Ḥaẓrat Sa'd raḍiya Allāhu 'anhu se isī kī mi<u>s</u>l riwāyat kiyā.**

Ise Imām Ṭabarānī ne riwāyat kiyā hai.

54. Muḥammad bin al-Ḥusayn Abū Ḥuṣayn > Aḥmad bin 'Īsá bin 'Abd Allāh al-'Alawī > Muḥammad bin Ismā'īl bin Abī Fudayk > Ibn Abī <u>Dh</u>i'b > Ibn Shihāb > **Sa'īd bin al-Musayyib ne kahā keh maiṅ ne Ḥaẓrat Sa'd raḍiya Allāhu 'anhu ko isī ṭarḥ farmāte huwe sunā.**

Ise Imām Ṭabarānī ne riwāyat kiyā hai.

55. Muḥammad bin 'Uqbah al-Shaybānī al-Kūfī > al-Ḥasan bin 'Alī al-Ḥulwānī > Naṣr bin Ḥammād Abū al-Ḥāri<u>th</u> al-Warrāq > Shu'bah > Yaḥyá bin Sa'īd al-Anṣārī >

Sa'īd bin al-Musayyib ne Ḥaẓrat Sa'd bin Abī Waqqāṣ raḍiya Allāhu 'anhu se riwāyat kiyā.

Ise Imām Ṭabarānī ne riwāyat kiyā hai.

56. Muḥammad bin Ismā'īl bin Aḥmad bin Usayd al-Aṣbahānī > Ismā'īl bin 'Abd Allāh al-'Abdī > Ismā'īl bin Abān > Abū Maryam 'Abd al-Ġhaffār bin al-Qāsim al-Anṣārī > **Abū Isḥāq ne Ḥaẓrat Ḥubshī bin Junādah raḍiya Allāhu 'anhu se isī ṭarḥ riwāyat kiyā.**

Ise Imām Ṭabarānī ne riwāyat kiyā hai.

57. Zuhayr > Ya'qūb bin Ibrāhīm > apne wālid se > Ibn Isḥāq > Muḥammad bin Ṭalḥah bin Yazīd bin Rukānah > **Ibrāhīm bin Sa'd bin Abī Waqqāṣ ne apne wālid Ḥaẓrat Sa'd raḍiya Allāhu 'anhu se riwāyat kiyā** keh unhoṅ ne Rasūl Allāh ṣallá Allāhu 'alayhi wa-'alá Ālihī wa-sallam ko Ḥaẓrat 'Alī raḍiya Allāhu 'anhu se yeh irshād farmāte huwe sunā.

Ise Imām Abū Ya'lá ne riwāyat kiyā hai.

58. Dāwūd bin 'Amr > Ḥassān bin Ibrāhīm > Muḥammad bin Salamah bin Kuhayl > apne wālid se al-Minhāl > **'Āmir bin Sa'd ne apne wālid se Ḥaẓrat Sa'd raḍiya Allāhu 'anhu se riwāyat kiyā.**

Ise Imām Abū Ya'lá ne riwāyat kiyā hai.

59. al-Azraq bin 'Alī > Ḥassān bin Ibrāhīm > Muḥammad bin Salamah bin Kuhayl > apne wālid se > al-Minhāl bin 'Amr > **'Āmir bin Sa'd ne Ḥaẓrat Sa'd bin Abī Waqqāṣ raḍiya Allāhu 'anhu aur Ḥaẓrat Umme Salamah raḍiya Allāhu 'anhā se isī ṭarḥ riwāyat kiyā.**

Ise Imām Ibn Abī 'Āṣim al-Shaybānī ne riwāyat kiyā hai.

60. Yaḥyá bin Sa'īd > Mūsá al-Juhanī kăhte haiṅ keh maiṅ Sayyidah Fāṭimah bint 'Alī raḍiya Allāhu 'anhumā kī ḳhidmat meṅ gayā to mere sāthī Abū Sahl ne un se pūçhā: Āp kī 'umr kitnī hai? Unhoṅ ne farmāyā: 86 baras. Us ne phir pūçhā: Kyā Āp ne apne wālide girāmī se kuçh samā' kiyā hai? Unhoṅ ne farmāyā keh mujh se **Ḥaẓrat Amsā' bint 'Umays raḍiya Allāhu 'anhā ne Ḥadīṡ bayān kī** keh Rasūl Allāh ṣallá Allāhu 'alayhi wa-'alá Ālihī wa-sallam ne Ḥaẓrat 'Alī raḍiya Allāhu 'anhu se farmāyā: Tumhārī mere sāth aisī nisbat hai jaise Ḥaẓrat Hārūn 'alayhi al-salām kī Ḥaẓrat Mūsá 'alayhi al-salām se thī magar yeh keh mere ba'd ko'ī Nabī nahīṅ.

Ise Imām Aḥmad bin Ḥanbal ne riwāyat kiyā hai.

61. ‘Abd Allāh bin Numayr > Mūsá bin al-Juhanī > Fāṭimah bint ‘Alī aur **unhoṅ ne Ḥaz̤rat Asmā’ bint ‘Umays raḍiya Allāhu ‘anhā se isī ṭarḥ riwāyat kiyā.**

Ise Imām Aḥmad bin Ḥanbal ne riwāyat kiyā hai.

62. ‘Amr bin ‘Alī > Yaḥyá bin Sa‘īd aur unhoṅ ne **Mūsá al-Juhanī se isī kī mis̱l riwāyat kiyā.**

Ise Imām Nasā’ī ne ‘al-Sunanu al-kubrá’ meṅ riwāyat kiyā hai.

63. Aḥmad bin ‘Uthmān bin Ḥakīm al-Awdī > Abū Nu‘aym > Ḥasan Ibn Ṣāliḥ > Mūsá al-Juhanī > **Sayyidah Fāṭimah bint ‘Alī ne Ḥaz̤rat Asmā’ bint ‘Umays raḍiya Allāhu ‘anhā se isī ṭarḥ riwāyat kiyā.**

Ise Imām Nasā’ī ne ‘al-Sunanu al-kubrá’ meṅ riwāyat kiyā hai.

64. ‘Abd Allāh bin Numayr > Mūsá al-Juhanī > Sayyidah Fāṭimah bint ‘Alī, unhoṅ ne kahā keh **mujh se Ḥaz̤rat Asmā’ bint ‘Umays raḍiya Allāhu ‘anhā ne Ḥadīs̱ bayān kī** keh maiṅ ne Rasūl Allāh ṣallá Allāhu ‘alayhi wa-‘alá Ālihī wa-sallam ko Ḥaz̤rat ‘Alī raḍiya Allāhu ‘anhu se isī ṭarḥ farmāte huwe sunā hai.

Ise Imām Ibn Abī Shaybah ne riwāyat kiyā hai.

65. ‘Alī bin ‘Abd al-‘Azīz > Abū Ġhassān Mālik bin Ismā‘īl > al-Ḥasan bin Ṣāliḥ aur Ja‘far bin Ziyād al-Aḥmar > Mūsá al-Juhanī > **Sayyidah Fāṭimah bint al-Ḥusayn ne Ḥaẓrat Asmā’ bint ‘Umays raḍiya Allāhu ‘anhā jhanḍ se isī ṭarḥ riwāyat kiyā.**

Ise Imām Ṭabarānī ne riwāyat kiyā hai.

66. Ibrāhīm bin Nā’ilah al-Aṣbahānī > Ismā‘īl bin ‘Amr al-Bajalī > ‘Alī bin Ṣāliḥ > Mūsá al-Juhanī > **Sayyidah Fāṭimah bint al-Ḥusayn ne Ḥaẓrat Asmā’ bint ‘Umays raḍiya Allāhu ‘anhā se isī ṭarḥ riwāyat kiyā.**

Ise Imām Ṭabarānī ne riwāyat kiyā hai.

67. al-Ḥasan bin Muḥammad bin Muṣ‘ab al-Ashnānī > ‘Īsá bin ‘Uthmān al-Kisā’ī > Yaḥyá bin ‘Īsá > Sa‘id bin Ḥāzim > Mūsá al-Juhanī > **Sayyidah Fāṭimah bint ‘Alī ne Ḥaẓrat Asmā’ bint ‘Umays raḍiya Allāhu ‘anhā se isī ṭarḥ riwāyat kiyā.**

Ise Imām Ṭabarānī ne riwāyat kiyā hai.

68. Abū Ḥuṣayn Muḥammad bin al-Ḥusayn al-Qāḍī > Jandal bin Wālaq > Ḥafṣ bin ‘Imrān > Mūsá al-Juhanī > Sayyidah Fāṭimah bint al-Ḥusayn > **aur unhoṅ ne Ḥaẓrat Asmā’ bint ‘Umays raḍiya Allāhu ‘anhā se isī ṭarḥ riwāyat kiyā.**

Ise Imām Ṭabarānī ne riwāyat kiyā hai.

69. Abū Ḥuṣayn > Muḥammad al-Junayd > ‘Umar bin Sa‘d al-Baṣrī > Mūsá al-Juhanī, ‘an Fāṭimah bint al-Ḥusayn > ‘an Asmā’ bint ‘Umays > **aur unhoṅ ne Ḥaẓrat Asmā’ bint ‘Umays raḍiya Allāhu ‘anhā se isī ṭarḥ riwāyat kiyā.**

Ise Imām Ṭabarānī ne riwāyat kiyā hai.

70. ‘Ubayd bin Ġhannām > Abū Bakr bin Abī Shaybah > Marwān bin Mu‘āwiyah > Mūsá al-Juhanī > Sayyidah Fāṭimah bint al-Ḥusayn > farmātī haiṅ keh **mujh se Ḥaẓrat Asmā’ bint ‘Umays raḍiya Allāhu ‘anhā ne isī ṭarḥ riwāyat kiyā.**

Ise Imām Ṭabarānī ne riwāyat kiyā hai.

71. al-Ḥasan bin al-‘Abbās al-Rāẓī > ‘Abd Allāh bin Dāhir al-Rāzī > apne wālid se > al-A‘mash > Sālim bin Abī al-Ja‘d > **Abū ‘Abd Allāh al-Jadalī se riwāyat hai, unhoṅ ne kahā maiṅ ne Ḥaẓrat Sa‘d raḍiya Allāhu ‘anhu ko isī ṭarḥ farmāte huwe sunā hai.**

Ise Imām Ṭabarānī ne riwāyat kiyā hai.

72. ‘Abdān bin Aḥmad > Yūsuf bin Mūsá > Ismā‘īl bin Abān > Nāṣiḥ > Simāk > **aur unhoṅ ne isī kī mis̱l Ḥaẓrat Jābir raḍiya Allāhu ‘anhu se riwāyat kiyā hai.**

Ise Imām Ṭabarānī ne riwāyat kiyā hai.

73. ‘Ubayd bin Ka<u>th</u>īr al-Tammār al-Kūfī > Ḍirār bin Ṣurad > ‘Alī bin Hāshim > Muḥammad bin ‘Ubayd Allāh bin Abī Rāfi‘ > ‘Abd Allāh bin ‘Abd al-Raḥmān al-Ḥazmī > apne wālid se > **aur unhoṅ ne Ḥaẓrat Abū Ayyūb raḍiya Allāhu ‘anhu se isī ṭarḥ riwāyat kiyā.**

Ise Imām Ṭabarānī ne riwāyat kiyā hai.

74. Abū Bakr > ‘Abd Allāh bin Numayr > Mūsá al-Juhanī > Sayyidah Fāṭimah bint ‘Alī > **Ḥaẓrat Asmā’ bint ‘Umays raḍiya Allāhu ‘anhā ne kahā:+** Maiṅ ne Rasūl Allāh ṣallá Allāhu ‘alayhi wa-‘alá Ālihī wa-sallam ko Ḥaẓrat ‘Alī raḍiya Allāhu ‘anhu se isī ṭarḥ farmāte huwe sunā hai.

Ise Imām Ibn Abī ‘Āṣim al-Shaybānī ne riwāyat kiyā hai.

75. Muḥammad bin Wahb > Miskīn > Shu‘bah > ‘Alī bin Zayd > Sa‘īd bin al-Musayyib > **Ḥaẓrat Sa‘d raḍiya Allāhu ‘anhu se riwāyat hai** keh Rasūl Allāh ṣallá Allāhu ‘alayhi wa-‘alá Ālihī wa-sallam ne Ḥaẓrat ‘Alī raḍiya Allāhu ‘anhu se farmāyā: Tumhārī mere sāth aisī nisbat hai jaise Hārūn ‘alayhi al-salām kī Ḥaẓrat Mūsá ‘alayhi al-salām se thī. Unhoṅ ne yeh sunte hī ‘arẓ kiyā: Maiṅ Rāẓī hūṅ, maiṅ rāẓī hūṅ (Yā Rasūl Allāh), (rāwī kăhte haiṅ keh jab) maiṅ ne un

se ba‘d az-āṅ pūc̣hā to unhoṅ ne farmāyā: Kyūṅ nahīṅ, ẕarūr maiṅ rāẕī hūṅ.

Ise Imām Nasā’ī ne ‘al-Sunanu al-kubrá’ meṅ riwāyat kiyā hai.

76. Aḥmad bin Sulaymān > Ja‘far bin ‘Awn > Mūsá al-Juhanī > unhoṅ ne kahā keh maiṅ Sayyidah Fāṭimah bint ‘Alī raḍiya Allāhu ‘anhumā kī ḳhidmat meṅ gayā jab-keh un kī ‘umr 80 baras thī. Maiṅ ne un se pūc̣hā: Kyā Āp ko apne wālide girāmī se kūc̣h Ḥadīs̱ yād hai? Unhoṅ ne farmāyā kh nahīṅ al-battah **mujhe Ḥaẕrat Asmā’ bint ‘Umays raḍiya Allāhu ‘anhā ne ḳhabar dī** keh unhoṅ ne Rasūl Allāh ṣallá Allāhu ‘alayhi wa-‘alá Ālihī wa-sallam ko farmāte huwe sunā: Ae ‘Alī! Tumhārī mere sāth aisī nisbat hai jaise Ḥaẕrat Hārūn ‘alayhi al-salām kī Ḥaẕrat Mūsá ‘alayhi al-salām se thī magar yeh keh mere ba‘d ko’ī Nabī nahīṅ.

Ise Imām Nasā’ī ne ‘al-Sunanu al-kubrá’ meṅ riwāyat kiyā hai.

77. al-Qāsim bin Zakarīyā bin Dīnār > Abū Nu‘aym > ‘Abd al-Salām > Yaḥyá bin Sa‘īd > **Sa‘īd bin al-Musayyib ne Ḥaẕrat Sa‘d bin Abī Waqqāṣ raḍiya Allāhu ‘anhu se riwāyat kiyā** keh Ḥuẕūr Nabīye Akram ṣallá Allāhu ‘alayhi wa-Ālihī wa-sallam ne Ḥaẕrat ‘Alī raḍiya Allāhu ‘anhu se

farmāyā: Tumhārī mere sāth aisī nisbat hai jaise Ḥaẓrat Hārūn ʻalayhi al-salām kī Ḥaẓrat Mūsá ʻalayhi al-salām se thī.

Ise Imām Nasā'ī ne 'al-Sunanu al-kubrá' meṅ riwāyat kiyā hai.

78. Muḥammad bin ʻAbd Allāh al-Ḥaḍramī > Maʻmar bin Bakkār al-Saʻdī > Ibrāhīm bin Saʻd > al-Zuhrī > **ʻĀmir bin Saʻd ne apne wālid Ḥaẓrat Saʻd raḍiya Allāhu ʻanhu se riwāyat kiyā.**

Ise Imām Ṭabarānī ne riwāyat kiyā hai.

79. al-Ḥusayn bin Isḥāq al-Tustarī aur Ibrāhīm bin Hāshim al-Baġhawī > Umayyah bin Bisṭām > Yazīd bin Zurayʻ > Isrā'īl > Ḥakīm bin Jubayr > ʻAlī bin Ḥusayn > **Saʻīd bin al-Musayyib bayān karte haiṅ keh Ḥaẓrat Saʻd bin Abī Waqqāṣ raḍiya Allāhu ʻanhu ne is Ḥadī<u>s</u> bayān kī.**

Ise Imām Ṭabarānī ne riwāyat kiyā hai.

80. Muḥammad bin Yaḥyá bin Mandah al-Aṣbahānī > Ismāʻīl bin ʻAbd Allāh al-Aṣbahānī > Ismāʻīl bin Abān > Abū Maryam ʻAbd al-Ġhaffār bin al-Qāsim > **Abī Isḥāq ne Ḥaẓrat Ḥubshī bin Junādah raḍiya Allāhu ʻanhu se isī ṭarḥ riwāyat kiyā.**

Ise Imām Ṭabarānī ne riwāyat kiyā hai.

81. Salamah > apn wālid se > apne dādā se > Salamah bin Kuhayl > **Mujāhid ne Ḥaz̤rat ‘Abd Allāh bin ‘Abbās raḍiya Allāhu ‘anhumā se isī ṭarḥ riwāyat kiyā.**

Ise Imām Ṭabarānī ne riwāyat kiyā hai.

82. Abū Kāmil > Yūsuf al-Mājishūn > Muḥammad bin al-Munkadir > Sa‘īd bin al-Musayyib > **‘Āmir bin Sa‘d ne apne wālid se Ḥaz̤rat Sa‘d raḍiya Allāhu ‘anhu se riwāyat kiyā.**

Ise Imām Ibn Abī ‘Āṣim al-Shaybānī ne riwāyat kiyā hai.

83. Hishām bin ‘Ammār > Ḥātim bin Ismā‘īl > Bukayr bin Mismār > **‘Āmir bin Sa‘d ne apne wālid Ḥaz̤rat Sa‘d raḍiya Allāhu ‘anhu se Ḥuz̤ūr Nabīye Akram ṣallá Allāhu ‘alayhi wa-Ālihī wa-sallam se isī ṭarḥ riwāyat kiyā.**

Ise Imām Ibn Abī ‘Āṣim al-Shaybānī ne riwāyat kiyā hai.

84. Abū Bakr > Ġhundar > Shu‘bah > al-Ḥakam > **‘Ā’ishah bint Sa‘d ne apne wālid Ḥaz̤rat Sa‘d raḍiya Allāhu ‘anhu se** Ḥuz̤ūr Nabīye Akram ṣallá Allāhu ‘alayhi wa-Ālihī wa-sallam se isī ṭarḥ riwāyat kiyā.

Ise Imām Ibn Abī ʻĀṣim al-Shaybānī ne riwāyat kiyā hai.

85. Abū Mūsá > Abū Bakr al-Ḥanafī > Bukayr bin Mismār > **ʻĀmir bin Saʻd ne apne wālid Ḥaẓrat Saʻd raḍiya Allāhu ʻanhu se Ḥuẓūr Nabīye Akram ṣallá Allāhu ʻalayhi wa-Ālihī wa-sallam se isī ṭarḥ riwāyat kiyā.**

Ise Imām Ibn Abī ʻĀṣim al-Shaybānī ne riwāyat kiyā hai.

86. Ismāʻīl bin Ummu al-Ḥakam al-Thaqafī > al-Muṭṭalib bin Ziyād > Layth > al-Ḥakam > **ʻĀ'ishah bint Saʻd ne apne wālid se Ḥaẓrat Saʻd raḍiya Allāhu ʻanhu se Ḥuẓūr Nabīye Akram ṣallá Allāhu ʻalayhi wa-Ālihī wa-sallam se isī ṭarḥ riwāyat kiyā.**

Ise Imām Ibn Abī ʻĀṣim al-Shaybānī ne riwāyat kiyā hai.

87. Ibn Kāsib > ʻAbd al-ʻAzīz bin Abī Muḥammad > al-Juʻayd bin ʻAbd al-Raḥmān > **ʻĀ'ishah bint Saʻd ne apne wālid Ḥaẓrat Saʻd raḍiya Allāhu ʻanhu se Ḥuẓūr Nabīye Akram ṣallá Allāhu ʻalayhi wa-Ālihī wa-sallam se isī ṭarḥ riwāyat kiyā.**

Ise Imām Ibn Abī ʻĀṣim al-Shaybānī ne riwāyat kiyā hai.

88. Abū Bakr > Wakī‘ > Fuḍayl bin Marzūq > ‘Aṭīyah > **aur unhoṅ ne Ḥaẕrat Zayd bin Arqam raḍiya Allāhu ‘anhu se isī kī mis̱l riwāyat kiyā.**

Ise Imām Ibn Abī ‘Āṣim al-Shaybānī ne riwāyat kiyā hai.

89. Muḥammad bin Yaḥyá bin ‘Abd al-Karīm > ‘Abd Allāh bin Dāwūd > Muḥammad bin ‘Abd al-Salām al-Salamī > ‘Abd Allāh bin Muḥammad bin ‘Uqayl > **aur unhoṅ ne isī mis̱l Ḥaẕrat Jābir raḍiya Allāhu ‘anhu se riwāyat kiyā.**

Ise Imām Ibn Abī ‘Āṣim al-Shaybānī ne riwāyat kiyā hai.

90. Muḥammad bin Bashshār > Muḥammad bin Ja‘far Ġhundar > Shu‘bah > Sa‘d bin Ibrāhīm > **Ibrāhīm bin Sa‘d apne wālid Ḥaẕrat Sa‘d raḍiya Allāhu ‘anhu se Ḥadīs̱ bayān karte haiṅ** keh Ḥuẕūr Nabīye Akram ṣallá Allāhu ‘alayhi wa-Ālihī wa-sallam ne Ḥaẕrat ‘Alī raḍiya Allāhu ‘anhu se farmāyā: Kyā tum is par rāẕī nahīṅ ho keh tumhārī mere sāth aisī nisbat ho jaise Hārūn ‘alayhi al-salām kī Ḥaẕrat Mūsá ‘alayhi al-salām se thī.

Ise Imām Nasā’ī ne ‘al-Sunanu al-kubrá’ meṅ riwāyat kiyā hai.

91. Yaḥyá bin ʻAbd Allāh bin Sālim al-Qazzāz al-Kūfī > apne wālid kī kitāb meṅ pāyā > Yaḥyá bin Yaʻlá > Sulaymān bin Qarm > Hārūn bin Saʻd > Maymūn Abī ʻAbd Allāh > **aur unhoṅ ne isī kī misl Ḥaẓrat Zayd bin Arqam aur al-Barā’ bin ʻĀzib raḍiya Allāhu ʻanhumā se riwāyat kiyā.**

Ise Imām Ṭabarānī ne riwāyat kiyā hai.

92. ʻUbayd al-ʻIjlī > al-Ḥasan bin ʻAlī al-Ḥulwānī > ʻImran bin Abān > **Mālik bin al-Ḥasan bin Mālik bin al-Ḥuwayrith apne wālid se aur apne dādā Ḥaẓrat Mālik bin al-Ḥuwayrith raḍiya Allāhu ʻanhu se riwāyat kiyā.**

Ise Imām Ṭabarānī ne riwāyat kiyā hai.

93. Bishr bin Hilāl > Jaʻfar Ibn Sulaymān > Ḥarb bin Shaddād > Qatādah > **Saʻīd bin al-Musayyib ne Ḥaẓrat Saʻd bin Abī Waqqāṣ raḍiya Allāhu ʻanhu se riwāyat kiyā** keh jab Rasūl Allāh ṣallá Allāhu ʻalayhi wa-ʻalá Ālihī wa-sallam ne ġhazwa’e Tabūk kā irādah kiyā to Āp ṣallá Allāhu ʻalayhi wa-ʻalá Ālihī wa-sallam ne Madīnah Ṭayyibah meṅ (apne Nā’ib ke ṭaur par) Ḥaẓrat ʻAlī raḍiya Allāhu ʻanhu ko pīçhe çhoṛā. Log un ke mutaʻalliq kăhne lage keh Āp ṣallá Allāhu ʻalayhi wa-ʻalá Ālihī wa-sallam un se uktā ga’e aur un kī ṣuḥbat ko nā-pasand kiyā (is liye unheṅ apne sāth nahīṅ le ga’e), is par Ḥaẓrat ʻAlī raḍiya Allāhu ʻanhu Rasūl Allāh ṣallá Allāhu ʻalayhi wa-ʻalá Ālihī wa-sallam ke pīçhe

ga'e aur Āp ko rāste meṅ jā liyā aur 'arẕ kiyā: Yā Rasūl Allāh! Āp ne mujhe Madīnah meṅ 'auratoṅ aur bachchoṅ ke sāth çhoṛ diyā hai keh logoṅ ne kăhnā shurū' kar diyā keh Āp ṣallá Allāhu 'alayhi wa-'alá Ālihī wa-sallam in se uktā ga'e aur in kī ṣuḥbat ko nā-pasand kiyā hai. Ḥuẕūr Nabīye Akram ṣallá Allāhu 'alayhi wa-Ālihī wa-sallam ne un se farmāyā: 'Alī! Maiṅ ne tumheṅ apne ăhl-o 'iyāl ke liye pīçhe çhoṛā hai, kyā tum par rāẕī nahīṅ ho keh tumhārī mere sāth aisī nisbat ho jaise Ḥaẕrat Hārūn 'alayhi al-salām kī Ḥaẕrat Mūsá 'alayhi al-salām se thī.

Ise Imām Nasā'ī ne 'al-Sunanu al-kubrá' meṅ riwāyat kiyā hai.

94. Bishr bin Hilāl al-Ṣawwāf > Ja'far bin Sulaymān > Ḥarb bin Shaddād > Qatādah > **Sa'īd bin al-Musayyib ne Ḥaẕrat Sa'd raḍiya Allāhu 'anhu se riwāyat kiyā.**

Ise Imām Abū Ya'lá ne riwāyat kiyā hai.

95. Aḥmad bin Yaḥyá > 'Alī bin Qādim > Isrā'īl > 'Abd Allāh bin Sharīk > **Ḥārith bin Mālik ne kahā keh Ḥaẕrat Sa'd bin Mālik raḍiya Allāhu 'anhu ne bayān kiyā:** Rasūl Allāh ṣallá Allāhu 'alayhi wa-'alá Ālihī wa-sallam apnī surḳh ūṅṭnī par ek ġhazwah par tashrīf le ga'e aur apne pīçhe Ḥaẕrat 'Alī raḍiya Allāhu 'anhu ko çhoṛ ga'e. Ḥaẕrat 'Alī raḍiya Allāhu 'anhu Āp kī ḳhidmat meṅ ḥāẕir huwe

aur ūṅṭnī kī nakel pakaṛ kar ‘arẓ karne lage: Yā Rasūl Allāh! Quraysh ne gumān kiyā hai keh Āp ṣallá Allāhu ‘alayhi wa-‘alá Ālihī wa-sallam mujhe is liye pīçhe çhoṛ ga’e haiṅ keh Āp ne mujhe bojh samjhā hai aur merā sāth nā-pasand jānā hai aur Ḥaẓrat ‘Alī raḍiya Allāhu ‘anhu ro paṛe. Rasūl Allāh ṣallá Allāhu ‘alayhi wa-‘alá Ālihī wa-sallam ne logoṅ ko baland āwāz se pukārā: Kyā tum meṅ kisī ke qarībī log haiṅ? Ae Ibn Abī Ṭālib! Kyā tum is par rāẓī nahīṅ ho keh tumhārī mere sāth aisī nisbat ho jaise Ḥaẓrat Ḥārūn ‘alayhi al-salām kī Ḥaẓrat Mūsá ‘alayhi al-salām se thī magar mere ba‘d ko’ī Nabī nahīṅ hai? Ḥaẓrat ‘Alī raḍiya Allāhu ‘anhu ne ‘arẓ kiyā: Maiṅ Allāh aur Us ke Rasūl se rāẓī hoṅ.

Ise Imām Nasā’ī ne ‘al-Sunanu al-kubrá’ meṅ riwāyat kiyā hai.

96. Muḥammad bin Yaḥyá al-Qaṭa‘ī > Wahb bin Jarīr > apne wālid se > Muḥammad bin Isḥāq > Muḥammad bin Ṭalḥah bin Yazīd bin Rukānah > Ibrāhīm bin Sa‘d > **aur unhoṅ ne apne wālid Ḥaẓrat Sa‘d raḍiya Allāhu ‘anhu se riwāyat kiyā** keh jab Rasūl Allāh ṣallá Allāhu ‘alayhi wa-‘alá Ālihī wa-sallam Madīnah Ṭayyibah se ġhazwa’e Tabūk kī ṭaraf tashrīf le ga’e to Āp ne pīçhe Ḥaẓrat ‘Alī bin Abī Ṭālib raḍiya Allāhu ‘anhumā ko çhoṛā. Unhoṅ ne ‘arẓ kiyā:

Yā Rasūl Allāh! Kyā Āp mujhe apne pīçhe çhoṛe jā rahe haiṅ jab-keh Āp ne kabhī kisī ġhazwah meṅ mujhe pīçhe nahīṅ çhoṛā. Āp ṣallá Allāhu ‘alayhi wa-‘alá Ālihī wa-sallam ne farmāyā: ‘Alī wāpas chale jā’o. Unhoṅ ne ‘arẓ kiyā: Yā Rasūl Allāh! Munāfiq kăh rahe haiṅ keh Āp ne mujhe ṣirf bojh samajhte huwe pīçhe çhoṛā hai. Āp ṣallá Allāhu ‘alayhi wa-‘alá Ālihī wa-sallam ne farmāyā: ‘Alī! Kyā tum is par rāẓī nahīṅ ho keh tumhārī mere sāth aisī nisbat ho jaise Ḥaẓrat Hārūn ‘alayhi al-salām kī Ḥaẓrat Mūsá ‘alayhi al-salām se thī magar mere ba‘d ko’ī Nabī nahīṅ hai, lehāẕā tum mere aur apne aur apne ăhl-o ‘iyāl kī ḥifāẓat ke liye pīçhe lauṭ jā’o.

Ise Imām Bazzār ne riwāyat kiyā hai.

97. ‘Abd al-Razzāq > Ma‘mar > Qatādah aur ‘Alī bin Zayd bin Jud‘ān > **Sa‘īd bin al-Musayyib kăhte haiṅ keh mujh se Ḥaẓrat Sa‘d bin Abī Waqqāṣ raḍiya Allāhu ‘anhu ne Ḥadīs̱ bayān kī** keh Rasūl Allāh ṣallá Allāhu ‘alayhi wa-‘alá Ālihī wa-sallam jab ġhazwa’e Tabūk ke liye tashrīf le ga’e to Āp ṣallá Allāhu ‘alayhi wa-‘alá Ālihī wa-sallam ne Madīnah Ṭayyibah meṅ ham par Ḥaẓrat ‘Alī bin Abī Ṭālib raḍiya Allāhu ‘anhumā ko Nā’ib muqarrar kar diyā. Unhoṅ ne ‘arẓ kiyā: Yā Rasūl Allāh! Mujhe to yehī maḥbūb hai keh Āp jahāṅ tashrīf le jā’eṅ main Āp ke sāth hī hoṅ. Āp ṣallá

Allāhu ‘alayhi wa-‘alá Ālihī wa-sallam ne farmāyā: Kyā tum is par rāẓī nahīṅ ho keh tumhārī mere sāth aisī nisbat ho jaise Ḥaẓrat Hārūn ‘alayhi al-salām kī Ḥaẓrat Mūsá ‘alayhi al-salām se thī magar mere ba‘d ko’ī Nabī nahīṅ hai.

Ise Imām ‘Abd al-Razzāq ne riwāyat kiyā hai.

98. ‘Ubayd Allāh > Ġhundar > Shu‘bah > al-Ḥakam > Muṣ‘ab bin Sa‘d > **aur unhoṅ ne Ḥaẓrat Sa‘d bin Abī Waqqāṣ raḍiya Allāhu ‘anhu se isī ṭarḥ riwāyat kiyā.**

Ise Imām Abū Ya‘lá ne riwāyat kiyā hai.

99. Aḥmad bin ‘Alī bin al-Muthanná > Dāwūd bin ‘Amr al-Ḍabbī > Ḥassān bin Ibrāhīm > Muḥammad bin Salamah bin Kuhayl > unhoṅ ne apne wālid se > al-Minhāl bin ‘Amr > **‘Āmir bin Sa‘d bin Abī Waqqāṣ ne apne wālid Ḥaẓrat Sa‘d aur Ḥaẓrat Umme Salamah raḍiya Allāhu ‘anhā se riwāyat kiyā** keh Ḥuẓūr Nabīye Akram ṣallá Allāhu ‘alayhi wa-Ālihī wa-sallam ne Ḥaẓrat ‘Alī raḍiya Allāhu ‘anhu se farmāyā: Kyā tum is par rāẓī nahīṅ ho keh tumhārī mere sāth aisī nisbat ho jaise Ḥaẓrat Hārūn ‘alayhi al-salām kī Ḥaẓrat Mūsá ‘alayhi al-salām se thī magar mere ba‘d ko’ī Nabī nahīṅ hai.

Ise Imām Ibn Ḥibbān ne riwāyat kiyā hai.

100. Wakīʿ > Fuḍayl bin Marzūq > aur unhoṅ ne **Ḥaẓrat Zayd bin Arqam raḍiya Allāhu ʻanhu se isī ṭarḥ riwāyat kiyā.**

Ise Imām Ibn Abī Shaybah ne riwāyat kiyā hai.

101. Qutaybah > Ḥātim bin Ismāʿīl > Bukayr bin Mismār > **ʿĀmir bin Saʿd bin Abī Waqqāṣ ne apne wālid Ḥaẓrat Saʿd raḍiya Allāhu ʻanhu se isī ṭarḥ riwāyat kiyā.**

Ise Imām Tirmidhī ne riwāyat kiyā hai.

102. Qutaybah bin Saʿīd aur Hishām bin ʿAmmār > Ḥātim > Bukayr bin Mismār > **aur unhoṅ ne Ḥaẓrat ʿĀmir bin Saʿd bin Abī Waqqāṣ raḍiya Allāhu ʻanhu se isī ṭarḥ riwāyat kiyā.**

Ise Imām Nasāʾī ne ʻal-Sunanu al-kubráʼ meṅ riwāyat kiyā hai.

103. Zakarīyā bin Yaḥyá > Abū Muṣʿab > al-Darāwardī > al-Juʿayd > **ʿĀʾishah ne apne wālid Ḥaẓrat Saʿd raḍiya Allāhu ʻanhu se isī ṭarḥ riwāyat kiyā.**

Ise Imām Nasāʾī ne ʻal-Sunanu al-kubráʼ meṅ riwāyat kiyā hai.

104. ʿAffān > Ḥammād Ibn Salamah > ʿAlī bin Zayd > **Saʿīd bin al-Musayyib ne kahā keh maiṅ ne Ḥaẓrat Saʿd**

bin Mālik raḍiya Allāhu ‘anhu se ‘arẓ kiyā: Maiṅ Āp se ek Ḥadīse mubārak pūçhnā chāhtā hūṅ lekin is ke muta‘alliq sawāl karne se mujhe Āp se ḍar bhī lagtā hai. Unhoṅ ne farmāyā: Ae mere bhatīje aisā nah kar, agar tumheṅ patah hai keh mere pās kisī chīz kā ‘ilm hai to ba-ġhair ḳhauf kiye us ke muta‘alliq mujh se pūçho. Maiṅ ne ‘arẓ kiyā: Rasūl Allāh ṣallá Allāhu ‘alayhi wa-‘alá Ālihī wa-sallam kā woh farmān batlā’iye jo Āp ne ġhazwa’e Tabūk kī ṭaraf jāte huwe Ḥaẓrat ‘Alī raḍiya Allāhu ‘anhu ko Madīnah Ṭayyibah meṅ çhoṛte huwe farmāyā thā. Ḥaẓrat Sa‘d raḍiya Allāhu ‘anhu ne farmāyā: Ġhazwa’e Tabūk meṅ jāte uwe Ḥuẓūr Nabīye Akram ṣallá Allāhu ‘alayhi wa-Ālihī wa-sallam ne Ḥaẓrat ‘Alī raḍiya Allāhu ‘anhu ko Madīnah meṅ çhoṛā to unhoṅ ne ‘arẓ kiyā: Yā Rasūl Allāh! Kyā Āp mujhe pīçhe răh jāne wālī ḳhawātīn aur bachchoṅ meṅ çhoṛ kar jā rahe haiṅ? Āp ṣallá Allāhu ‘alayhi wa-‘alá Ālihī wa-sallam ne farmāyā: Kyā tum is par rāẓī nahīṅ ho keh tumhārī mere sāth aisī nisbat ho jaise Ḥaẓrat Hārūn ‘alayhi al-salām kī Ḥaẓrat Mūsá ‘alayhi al-salām se thī. Unhoṅ ne ‘arẓ kiyā: Kyūṅ nahīṅ, ẓarūr Yā Rasūl Allāh! Rāwī kăhte haiṅ: Ḥaẓrat ‘Alī raḍiya Allāhu ‘anhu is tezī se pīçhe lauṭe keh mujhe un ke qadmoṅ kā ġhubār uṛātā huwā dikhā’ī de rahā hai. Ḥammād bin Salamah ne kahā keh Ḥaẓrat ‘Alī raḍiya Allāhu ‘anhu tezī se wāpas lauṭe.

Ise Imām Aḥmad bin Ḥanbal ne riwāyat kiyā hai.

105. Abū Ḳhaythamah > ‘Affān > Ḥammād > ‘Alī bin Zayd > **Sa‘īd bin al-Musayyib ne kahā keh maiṅ ne Ḥaẓrat Sa‘d bin Mālik raḍiya Allāhu ‘anhu se isī ṭarḥ kahā thā.**

Ise Imām Abū Ya‘lá ne riwāyat kiyā hai.

106. al-Ḥasan bin Ismā‘īl bin Sulaymān > al-Muṭṭalib > Layth > al-Ḥakam > ‘Ā’ishah bint Sa‘d > **aur unhoṅ ne Ḥaẓrat Sa‘d raḍiya Allāhu ‘anhu se riwāyat kiyā** keh ġhazwa’e Tabūk kī ṭaraf jāte huwe Rasūl Allāh ṣallá Allāhu ‘alayhi wa-‘alá Ālihī wa-sallam ne Ḥaẓrat ‘Alī raḍiya Allāhu ‘anhu se farmāyā: Tumheṅ mere nazdīk woh maqām ḥāṣil hai jo Ḥaẓrat Hārūn ‘alayhi al-salām ko Ḥaẓrat Mūsá ‘alayhi al-salām se thā magar mere ba‘d ko’ī Nabī nahīṅ hai.

Ise Imām Nasā’ī ne ‘al-Sunanu al-kubrá’ meṅ riwāyat kiyā hai.

107. Abū ‘Abbās Muḥammad bin Ya‘qūb > Muḥammad bin Sinān al-Qazzāz > ‘Ubayd Allāh bibn ‘Abd al-Majīd al-Ḥanafī > Aḥmad bin Ja‘far al-Qaṭī‘ī > ‘Abd Allāh bin Aḥmad bin Ḥanbal > apne wālid se > Abū Bakr al-Ḥanafī > Bukayr bin Mismār > **‘Āmir bin Sa‘d ne kahā keh Ḥaẓrat Mu‘āwiyah raḍiya Allāhu ‘anhu ne Ḥaẓrat Sa‘d bin Abī**

Waqqāṣ raḍiya Allāhu ‘anhu pūçhā: Āp ko Ibn Abī Ṭālib ko burā kăhne se kyā chīz māne‘ hai? Unhoṅ ne kahā: Mujhe woh tīn ḳhuṣūṣīyāt yād haiṅ jo Rasūl Allāh ṣallá Allāhu ‘alayhi wa-‘alá Ālihī wa-sallam ne Ḥaẓrat ‘Alī raḍiya Allāhu ‘anhu ke muta‘alliq farmā’ī thīṅ, is liye maiṅ un ko kabhī burā nahīṅ kăh saktā, un tīn ḳhuṣūṣīyāt meṅ se ek bhī agar mere liye hotī to woh mujhe surḳh ūṅṭoṅ se ziyādah maḥbūb thī. Ḥaẓrat Mu‘āwiyah raḍiya Allāhu ‘anhu ne un se pūçhā: Abū Isḥāq woh kaun sī ḳhuṣūṣīyāt haiṅ? Ḥaẓrat Sa‘d bin Abī Waqqāṣ raḍiya Allāhu ‘anhu ne kahā: Maiṅ un ko is waj·h se burā nahīṅ kăhtā, jab mujhe yād ātā hai keh ek martabah jab Āp ṣallá Allāhu ‘alayhi wa-‘alá Ālihī wa-sallam par Waḥyi nāzil hū’ī to Āp ṣallá Allāhu ‘alayhi wa-‘alá Ālihī wa-sallam ne Ḥaẓrat ‘Alī, un ke donoṅ beṭoṅ aur Sayyidah Fāṭimah ‘alayhā al-salām ko apnī chādar meṅ dākhil kar liyā, phir bār-gāhe Ilāhī meṅ ‘arẓ kiyā: Mere Rab! Yeh mere Ahle Bait haiṅ.

Aur maiṅ apnī yād kī waj·h se bhī unheṅ burā nahīṅ kăhtā, jab Rasūl Allāh ṣallá Allāhu ‘alayhi wa-‘alá Ālihī wa-sallam ne ġhazwa’e Tabūk par jāte huwe Ḥaẓrat ‘Alī raḍiya Allāhu ‘anhu ko (apnā Nā’ib banā kar Madīnah Ṭayyibah meṅ) pīçhe çhoṛ diyā to Ḥaẓrat ‘Alī raḍiya Allāhu ‘anhu ne Āp se ‘arẓ kiyā: (Yā Rasūl Allāh!) Āp ne mujhe ‘auratoṅ aur bachchoṅ ke sāth çhoṛ diyā hai. Āp ṣallá Allāhu ‘alayhi wa-

‘alá Ālihī wa-sallam ne farmāyā: Kyā tum is par rāẓ̤ī nahīṅ ho keh tumheṅ mere sāth wohī nisbat ho jo Ḥaẓ̤rat Hārūn ‘alayhi al-salām ko Ḥaẓ̤rat Mūsá ‘alayhi al-salām se thī magar mere ba‘d ko’ī Nabī nahīṅ. Aur jab Ḳhaybar kā din mujhe yād ātā hai tab bhī maiṅ un kī shān meṅ tanqīṣ nahīṅ kartā. Rasūl Allāh ṣallá Allāhu ‘alayhi wa-‘alá Ālihī wa-sallam ne farmāyā: Maiṅ us shaḳhṣ ko jhaṅdā dūṅgā jo Allāh Ta‘ālá aur Us ke Rasūl se maḥabbat kartā hogā aur Allāh Ta‘ālá Us ke hāthoṅ fatḥ-yāb karegā, aur Allāh Ta‘ālá aur Us kā Rasūl bhī us se maḥabbat kare haiṅ, ham sab Rasūl Allāh ṣallá Allāhu ‘alayhi wa-‘alá Ālihī wa-sallam ke ḥukm ke muntaẓar the. Āp ṣallá Allāhu ‘alayhi wa-‘alá Ālihī wa-sallam ne farmāyā: ‘Alī kahāṅ hai? Ṣaḥāba’e kirām raḍiya Allāhu ‘anhum ne ‘arẓ̤ kiyā: Woh āṅkhoṅ kī taklīf meṅ mubtalā haiṅ. Āp ṣallá Allāhu ‘alayhi wa-‘alá Ālihī wa-sallam ne farmāyā: Use mere pās lā’o, jab woh unheṅ Āp ṣallá Allāhu ‘alayhi wa-‘alá Ālihī wa-sallam ke pās lā’e to Āp ṣallá Allāhu ‘alayhi wa-‘alá Ālihī wa-sallam ne un ke chehre par lu‘āb-mubārak pheṅkā, phir un ko jahṅḍā ‘aṭā kiyā, so Allāh Ta‘ālá ne un ke hāthoṅ Ḳhaybar fatḥ kar diyā.

Ise Imām Ḥākim ne riwāyat kiyā aur Shayḳhayn kī sharā’iṭ par ṣaḥīḥ qarār diyā hai.

108. Muḥammad bin al-Muthanná > Abū Bakr al-Ḥanafī > Bukayr bin Mismār > **unhoṅ ne kahā keh maiṅ ne ʻĀmir bin Saʻd ko isī ṭarḥ kăhte huwe sunā hai.**

Ise Imām Nasā'ī ne 'al-Sunanu al-kubrá' meṅ riwāyat kiyā hai.

109. ʻAbd Allāh > Yaḥyá bin Ḥammād, Abū ʻAwānah, Abū Balj > **ʻAmr bin Maymūn bayān karte haiṅ: Maiṅ Ḥaẓrat Ibn ʻAbbās raḍiya Allāhu ʻanhumā ke pās baiṭhā huwā thā** keh achānak un ke pās nau ādmiyoṅ kā ek guroh āyā. Unhoṅ ne kahā: Ae Ibn ʻAbbās! Yā to Āp hamāre sāth chaliye yā hameṅ in se ķhalwat ʻināyat kar dījiye? Ḥaẓrat Ibn ʻAbbās raḍiya Allāhu ʻanhumā ne farmāyā: Bal-keh maiṅ tumhāre sāth chalta hūṅ, un dinoṅ woh bil-kul ṣaḥīḥ the abhī nā-bīnā nahīṅ huwe the. Woh log Āpas meṅ guftugū karne lage, hameṅ nahīṅ maʻlūm keh unhoṅ ne kyā kahā. Rāwī kăhte haiṅ keh Ḥaẓrat Ibn ʻAbbās raḍiya Allāhu ʻanhumā apne kapṛe jhāṛne lahe air farmāne lage: Uf tuf hai un par yeh aise shaķhṣ main ʻaib nikālte jinheṅ das ķhaṣā'iṣ ḥāṣil haiṅ, woh us shaķhṣ ke pīçhe paṛ ga'e haiṅ jin ke mutaʻalliq Ḥuẓūr Nabīye Akram ṣallá Allāhu ʻalayhi wa-Ālihī wa-sallam ne (Ķhaybar ke mauqaʻ par) farmāyā: Maiṅ ẓarūr is shakhṣ ne is eʻzāz kī ķhwāhish kī, Āp ṣallá Allāhu ʻalayhi wa-ʻalá Ālihī wa-sallam ne farmāyā:

‘Alī kahāṅ hai? Ṣaḥāba’e kirām raḍiya Allāhu ‘anhum ne ‘arẓ kiyā: Woh qiyām-gāh meṅ chakkī pīs rahe haiṅ. Āp ṣallá Allāhu ‘alayhi wa-‘alá Ālihī wa-sallam ne farmāyā: Kyā tum meṅ se ko’ī aur chakkī nahīṅ pīs saktā thā! Phir woh is ḥāl meṅ ā’e keh āshobe chashm meṅ mubtalā the keh unheṅ dikhā’ī bhī nah detā thā to Āp ne un kī āṅkhoṅ meṅ lu‘āb-mubārak ḍālā phir Āp ne jhanḍe ko tīn bār hilāyā aur use Ḥaẓrat ‘Alī raḍiya Allāhu ‘anhu ke ḥawāle kar diyā aur ḳhuḍ Ḥaẓrat Ṣafīyah bint Ḥayy raḍiya Allāhu ‘anhā tashrīf le ga’e.

Ḥaẓrat Ibn ‘Abbās raḍiya Allāhu ‘anhu ne farmāyā: Phir Āp ṣallá Allāhu ‘alayhi wa-‘alá Ālihī wa-sallam ne fulāṅ shaḳhṣ ko Sūratu al-Tawbah de kar bhejā to un ke pīçhe Ḥaẓrat ‘Alī raḍiya Allāhu ‘anhu ko rawānah kiyā keh un se le leṅ aur farmāyā keh us ko ṣirf woh hī shaḳhṣ le kar jā’egā jo mujh se hogā aur maiṅ us se hūṅgā. Ḥaẓrat Ibn ‘Abbās raḍiya Allāhu ‘anhumā ne farmāyā: Āp ṣallá Allāhu ‘alayhi wa-‘alá Ālihī wa-sallam ne apne chachā-zād bhā’iyoṅ ko (ek jagah ikaṭṭhā kar ke) farmāyā: Tum meṅ kaun dunyā aur Āḳhirat meṅ mere sāth dostī banānā chāhtā hai? Ḥaẓrat ‘Alī raḍiya Allāhu ‘anhu wahāṅ baiṭhe huwe the, sab ne inkār kiyā to Ḥaẓrat ‘Alī raḍiya Allāhu ‘anhu ne ‘arẓ kiyā: Maiṅ dunyā aur Āḳhirat ke liye Āp se dostī qā’im karnā chāhtā hūṅ. Āp ṣallá Allāhu ‘alayhi wa-

'alá Ālihī wa-sallam ne farmāyā: Tum dunyā aur Āḳhirat meṅ mere dost ho. Āp ṣallá Allāhu 'alayhi wa-'alá Ālihī wa-sallam ne unheṅ ek ṭaraf kar ke phir apne rishtah-dāroṅ meṅ se ek shaḳhṣ kī ṭaraf mutawajjeh ho kar farmāyā: Tum meṅ se kaun mere sāth dunyā aur Āḳhirat kī ḳhāṭir dostī qā'im karnā chāhtā hai? Sab ne phir inkār kiyā. Ḥaẓrat 'Alī raḍiya Allāhu 'anhu ne 'arẓ kiyā: Maiṅ dunyā aur Āḳhirat meṅ Āp se dostī karnā chāhtā hūṅ, Āp ṣallá Allāhu 'alayhi wa-'alá Ālihī wa-sallam ne farmāyā: Tum dunyā aur Āḳhirat meṅ mere dost ho. Ḥaẓrat Ibn 'Abbās raḍiya Allāhu 'anhumā ne farmāyā: <u>Ḥaẓrat Ḳhadījah raḍiya Allāhu 'anhā ke ba'd sab logoṅ meṅ se Ḥaẓrat 'Alī raḍiya Allāhu 'anhu hī sab se păhlā Islām lā'e the.</u> Unhoṅ ne hī farmāyā: Yā Rasūl Allāh! ṣallá Allāhu 'alayhi wa-'alá Ālihī wa-sallam ne apnā kapṛā-mubārak thāmā aur use Ḥaẓrat 'Alī, Sayyidah Fāṭimah aur Ḥaẓarāt Ḥasan wa Ḥusayn 'alayhimu al-salām ke ūpar ḍāl diyā aur phir Allāh Ta'ālá kī bār-gāh meṅ 'arẓ kiyā: (Bas Allāh yehī chāhtā hai keh ae (Rasūl ṣallá Allāhu 'alayhi wa-'alá Ālihī wa-sallam) ke Ahle Bait! Tum se har qism ke gunāh kā mail (aur shakk-o naqṣ kī gard tak) dūr kar de aur tumheṅ (kāmil) ṭahārat se nawāz kar bil-kul pāk ṣāf kar de).

Ḥaẓrat Ibn 'Abbās raḍiya Allāhu 'anhumā ne farmāyā: <u>Ḥaẓrat 'Alī raḍiya Allāhu 'anhu ne to apnī jān bhī</u>

rāhe Ḳhuda bech dī thī jab woh Ḥuẓūr Nabīye Akram ṣallá Allāhu ‘alayhi wa-Ālihī wa-sallam kā libās zebe tan kar ke (Hijrat ke mauqa‘ par) Āp kī jagah par so ga’e. Ḥaẓrat Ibn ‘Abbās raḍiya Allāhu ‘anhumā ne farmāyā: Mushrik Rasūl Allāh ṣallá Allāhu ‘alayhi wa-‘alá Ālihī wa-sallam par patthar barsāne lage, us as̱nā’ meṅ Ḥaẓrat Abū Bakr ā’e jab-keh Ḥaẓrat ‘Alī raḍiya Allāhu ‘anhu so’e huw the, Ḥaẓrat Abū Bakr raḍiya Allāhu ‘anhu ne gumān kiyā keh yeh Allāh ke Nabī nahīṅ, unhoṅ ne āwāz dī: Yā Nabī Allāh! Ḥaẓrat ‘Alī raḍiya Allāhu ‘anhu ne un se farmāyā: Nabī Allāh ṣallá Allāhu ‘alayhi wa-‘alá Ālihī wa-sallam Bi’re Maymūn kī ṭaraf chale ga’e haiṅ Āp unheṅ udhar hī jā kar talāsh kareṅ. Ḥaẓrat Abū Bakr chale ga’e aur Āp ṣallá Allāhu ‘alayhi wa-‘alá Ālihī wa-sallam ke sāth Ġhāre Ṯhawr meṅ dāḳhil huwe. Idhar bistar-mubārak par Ḥaẓrat ‘Alī raḍiya Allāhu ‘anhu patthar khāte rahe jaisā keh Nabī Allāh ṣallá Allāhu ‘alayhi wa-‘alá Ālihī wa-sallam par patthar barsā’e jāte the, woh sārī rāt dard alam se pǎhlū badalte rahe aur unhoṅ ne apne chehre ko kapṛe ko kapṛe meṅ çhupāyā huwā thā aur use bāhar nahīṅ nikālte the ḥattá keh jab ṣubḥ hū’ī to unhoṅ ne apnā chehrah bāhar nikālā. Is par mushrikoṅ ne kahā: Tū to baṛā razīl hai ham to tumhāre Āqa par saṅg-bārī kar rahe the, unheṅ dard nahīṅ huwā aur tū taklīf sǎhta rahā hai ham is kī

mazammat karte haiṅ. Ḥaẕrat Ibn ‘Abbās raḍiya Allāhu ‘anhumā ne hī farmāyā: Āp ṣallá Allāhu ‘alayhi wa-‘alá Ālihī wa-sallam logoṅ ke sāth ġhazwa’e Tabūk kī ṭaraf chal paṛe to Ḥaẕrat ‘Alī raḍiya Allāhu ‘anhu ne Āp se ‘arẕ kiyā: Maiṅ bhī Āp ṣallá Allāhu ‘alayhi wa-‘alá Ālihī wa-sallam ke sāth chalūṅgā. Nabī Allāh ṣallá Allāhu ‘alayhi wa-‘alá Ālihī wa-sallam ne un se farmāyā: Nahīṅ! Is par Ḥaẕrat ‘Alī raḍiya Allāhu ‘anhu ro paṛe. Āp ṣallá Allāhu ‘alayhi wa-‘alá Ālihī wa-sallam ne un se farmāyā: Kyā tum is par rāẕī nahīṅ ho keh tumhārī mere sāth aisī nisbat ho jaise Ḥaẕrat Hārūn ‘alayhi al-salām kī Ḥaẕrat Mūsá ‘alayhi al-salām se thī magar yeh keh tum Nabī nahīṅ ho.

Ise Imām Aḥmad bin Ḥanbal ne riwāyat kiyā hai.

110. Muḥammad bin al-Muthanná > Yaḥyá bin Ḥammād > al-Waḍḍāḥ Abū ‘Awānah > **unhoṅ ne kahā keh ham se ‘Amr bin Maymūn ne isī ṭarḥ Ḥadīs̱ bayān kī hai.**

Ise Imām Nasā’ī ne ‘al-Sunanu al-kubrá’ meṅ riwāyat kiyā hai.

111. Abū Bakr Aḥmad bin Ja‘far bin Ḥamdān al-Qaṭī‘ī ne Baġhdād meṅ aṣl kitāb se hameṅ ḳhabar dī > ‘Abd Allāh bin Aḥmad bin Ḥanbal > unhoṅ ne apne wālid se > Yaḥyá bin Ḥammād > Abū ‘Awānah > Abū Balj > **unhoṅ ne kahā**

keh ham se ‘Amr bin Maymūn ne isī ṭarḥ Ḥadīs̲ bayān kī hai.

Ise Imām Ḥākim ne riwāyat kiyā aur kahā hai: Yeh Ḥadīs̲ ṣaḥīḥul-isānd hai.

112. Abū Mu‘āwiyah > Mūsá bin Muslim > ‘Abd al-Raḥmān bin Ṣābiṭ > **aur unhoṅ ne Ḥaẕrat Sa‘d raḍiya Allāhu ‘anhu se riwāyat kiyā hai.**

Ise Imām Ibn Abī Shaybah ne riwāyat kiyā hai.

113. Ibrāhīm bin Sa‘īd > Muḥammad bin Bukayr > Ḥakīm bin Jubayr > al-Ḥasan bin Sa‘d > apne wālid se > **aur unhoṅ ne Ḥaẕrat ‘Alī raḍiya Allāhu ‘anhu se riwāyat kiyā** keh Ḥuẕūr Nabīye Akram ṣallá Allāhu ‘alayhi wa-Ālihī wa-sallam ne ġhazwah par jāne kā irādah kiyā to Ḥaẕrat Ja‘far ko bulāyā aur unheṅ Madīnah meṅ pīçhe răhne kā ḥukm diyā. Magar unhoṅ ne ‘arẕ kiyā: Maiṅ Āp ṣallá Allāhu ‘alayhi wa-‘alá Ālihī wa-sallam ke pīçhe kabhī nahīṅ rahūṅgā. Phir Rasūl Allāh ṣallá Allāhu ‘alayhi wa-‘alá Ālihī wa-sallam ne mujhe bulā bhejā aur mujhe pīçhe răhne par āmādah kiyā, maiṅ bolne se qablhī ro paṛā. Rasūl Allāh ṣallá Allāhu ‘alayhi wa-‘alá Ālihī wa-sallam ne farmāyā: Kyūṅ rote ho? Maiṅ ne ‘arẕ kiyā: Mere rone kī ka’ī wujūhāt haiṅ. Quraysh kal kaheṅge: Nabī ne kitnī jaldī kī hai keh apne chachā-zād ko bhī pīçhe çhoṛ diyā aur

unheṅ apne se judā kar diyā hai. Dūsrī chīz mujhe yeh rulātī hai keh merā har waqt jihād fī sabīlillāh kā irādah hotā hai kyūṅ-keh Allāh Ta'ālá farmāta hai: (Aur woh kisī aisī jagah par chalte haiṅ jahāṅ kāfiroṅ ko ġhaẕab-nāk kartā hai aur dushman se jo kuçh bhī pāte haiṅ (ḳhwāh qatl aur zaḳhm ho yā māle ġhanīmat wa-ġhairah) magar yeh keh har ek bāt ke badlah meṅ un ke liye ek nek 'amal likhā jātā hai. Be-shak Allāh nekū-kāroṅ kā ajr ẕā'e' nahīṅ farmātā). So maiṅ chāhtā thā keh maiṅ is ġhazwah meṅ bhī yeh ajr sameṭūṅ. Phir ek aur chīz mujhe rulātī hai: Maiṅ Allāh Ta'ālá ke faẕl kā mutalāshī rǎhtā hūṅ. Rasūl Allāh ṣallá Allāhu 'alayhi wa-'alá Ālihī wa-sallam ne farmāyā: Jahāṅ tak tumhārā kǎhnā hai keh Quraysh tumheṅ ṭa'nah deṅge keh Nabī ne kitnī jaldī kī hai keh apne chachā-zād ko bhī pīçhe çhoṛ diyā aur unhen apne se judā kar diyā hai to is meṅ tumhāre liye merā uswah hai keh unhoṅ ne mujhe jādū-gar, kāhin aur kaẕẕāb tak kahā hai. Tumhārā yeh kǎhnā keh mujhe ajr kī ṭalab hai to kyā tum is par rāẕī nahīṅ ho keh tum ko mere sāth aisī nisbat ho keh tum mere sāth aisī nisbat ho jaisī Ḥaẕrat Hārūn 'alayhi al-salām ko Ḥaẕrat 'Īsá 'alayhi al-salām se thī magar yeh keh mere ba'd ko'ī Nabī nahīṅ. Tumhārī tīsrī bāt keh tum Allāh Ta'ālá ke faẕl ke ṭalab-gār ho to yeh mirchoṅ kī do boriyāṅ haiṅ jo hamāre pās Yaman se ā'e

haiṅ, ise bech kar tum aur Fāṭimah fā’edah uṭhā’o yahāṅ tak kehat tum par apnā faẕl farmā de.

Ise Imām Bazzār ne riwāyat kiyā hai.

114. al-Ḥasan bin Muḥammad bin Isḥāq al-Isfirāyīnī > ‘Umayr bin Mirdās > ‘Abd Allāh bin Bukayr al-Ġhanawī > Ḥakīm bin Jubayr > al-Ḥasan bin Sa‘d maulá ‘Alī > **aur unhoṅ ne Ḥaẕrat ‘Alī raḍiya Allāhu ‘anhu se isī ṭarḥ riwāyat kiyā hai.**

Ise Imām Ḥākim ne riwāyat kiyā aur kahā hai: Yeh Ḥadīs̱ ṣaḥīḥul-isānd hai.

115. Muḥammad bin Aḥmad bin Naṣr al-Ṣaydalānī > Maḥmūd bin Ismā‘īl al-Ṣayrafī > Muḥammad bin ‘Abd Allāh bin Shādhān > ‘Abd Allāh bin Muḥmmad al-Qabbāb > al-Qāḍī Abū Bakr Aḥmad bin ‘Amr bin Abī ‘Āṣim > Abū al-Rabī‘ aur Abū Bakr > Abū Mu‘awiyah > al-Shaybānī > **aur unhoṅ ne Ḥaẕrat ‘Abd al-Raḥmān bin Sābiṭ raḍiya Allāhu ‘anhu se isī ṭarḥ riwāyat kiyā hai.**

Ise Imām Maqdisī ne riwāyat kiyā aur kahā hai: Is Ḥadīs̱ kī isnād ṣaḥīḥ hai.

116. Muḥammad bin al-Muthanná > Abū Bakr al-Ḥanafī ‘Abd al-Kabīr bin ‘Abd al-Majīd > Bukayr bin Mismār > **‘Āmir bin Sa‘d bayān karte haiṅ keh ek shakhṣ ne Ḥaẕrat**

Sa'd raḍiya Allāhu 'anhu se kahā: Āp ko 'Alī ko burā kăhne se kyā chīz māne' hai? Unhoṅ ne kahā: Mujhe woh tīn bāteṅ yād haiṅ jo Rasūl Allāh ṣallá Allāhu 'alayhi wa-'alá Ālihī wa-sallam ne Ḥaẓrat 'Alī raḍiya Allāhu 'anhu ke muta'alliq farmā'ī thīṅ, is liye maiṅ un ko kabhī burā nahīṅ kăh saktā, un tīnoṅ bātoṅ se ek bāt bhī agar Āp ṣallá Allāhu 'alayhi wa-'alá Ālihī wa-sallam ne mere liye farmā'ī hotī to woh mujhe surkh ūṅṭoṅ se ziyādah maḥbūb thī. Us shakhṣ ne puçhā: Abū Isḥāq woh kaun sī haiṅ? Unhoṅ ne farmāyā: Maiṅ un ko is waj·h se burā nahīṅ kăhtā jab mujhe yād ātā hai keh ek martabah jab Āp ṣallá Allāhu 'alayhi wa-'alá Ālihī wa-sallam par waḥyi nāzil hū'ī to Āp ne Ḥaẓrat 'Alī, apnī beṭi Fāṭimah aur un ke donoṅ beṭoṅ ko apne qarīb kiyā aur unheṅ apne kapṛe meṅ dākhil kar liyā, phir bār-gāhe Ilāhī meṅ 'arẓ kiyā: Mere Rab! Yeh mere Ahl haiṅ, mere Ahle Bait haiṅ.

Aur maiṅ apnī is yād kī waj·h se bhī unheṅ burā nahīṅ kăhtā jab Rasūl Allāh ṣallá Allāhu 'alayhi wa-'alá Ālihī wa-sallam ne kisī ġhazwah par jāte huwe unheṅ pīçhe çhoṛ diyā to Ḥaẓrat 'Alī raḍiya Allāhu 'anhu ne Āp ṣallá Allāhu 'alayhi wa-'alá Ālihī wa-sallam se 'arẓ kiyā: (Yā Rasūl Allāh!) Āp ne mujhe 'auratoṅ aur bachchoṅ ke sāth çhoṛ diyā hai. Āp ṣallá Allāhu 'alayhi wa-'alá Ālihī wa-sallam ne un se farmāyā: Kyā tum is par rāẓī nahīṅ ho keh

tumheṅ mere sāth aisī nisbat ho jaise Ḥaẓrat Hārūn ‘alayhi al-salām ko Ḥaẓrat ‘Īsá ‘alayhi al-salām se thī magar mere ba‘d ko’ī Nabī nahīṅ. Ḳhaybar kā din mujhe yād ātā hai, is binā par bhī maiṅ un kī shān meṅ tanqīṣ nahīṅ kartā. Jab Rasūl Allāh ṣallá Allāhu ‘alayhi wa-‘alá Ālihī wa-sallam ne farmāyā: Kal maiṅ us shaḳhṣ ko jhanḍā dūṅgā jis se Allāh Ta‘ālá aur Us kā Rasūl maḥabbat karte haiṅ aur Allāh Ta‘ālá us ke hāthoṅ fatḥ-yābī se nawāzegā, sab log is sa‘ādat ke muntaẓir the. Rasūl Allāh ṣallá Allāhu ‘alayhi wa-‘alá Ālihī wa-sallam ne farmāyā: ‘Alī kahāṅ hai? Ṣaḥāba’e kirām raḍiya Allāhu ‘anhum ne ‘arẓ kiyā· woh taklīf meṅ haiṅ. Āp ne farmāyā: Use mere pās lā’o, jab woh unheṅ Āp ṣallá Allāhu ‘alayhi wa-‘alá Ālihī wa-sallam ke pās lā’e to Āp ne un kī āṅkhoṅ meṅ lu‘āb-mubārak ḍālā, phir un ko jhanḍā ‘aṭā kiyā, so Allāh Ta‘ālá ne un ke hāthoṅ fatḥ ‘aṭā farmā dī. Rāwī ne kahā keh Allāh kī qasam us shaḳhṣ ne is par ek ḥarf bhī nah bolā aur Madīnah se nikal gayā.

Ise Imām Bazzār ne riwāyat kiyā hai.

117. Muḥammad bin Aḥmad bin Naṣr Bi-Aṣbahān > Maḥmūd bin Ismā‘īl al-Ṣayrafī > Muḥammad bin ‘Abd Allāh bin Shād̲h̲ān > ‘Abd Allāh bin Muḥammad al-Qabbāb > Aḥmad bin ‘Amr bin Abī ‘Āṣim > Ibn Kāsib > Sufyān bin

ʻUyaynah > Ibn Abī Najīḥ > apne wālid se > Rabīʻah Ibn al-Ḥārith al-Jurashī > **unhoṅ ne kahā keh Ḥaẕrat Muʻāwiyah ke sāmne Ḥaẕrat ʻAlī raḍiya Allāhu ʻanhu kā ẕikr huwā** to un ke pās us waqt Ḥaẕrat Saʻd bin Abī Waqqāṣ raḍiya Allāhu ʻanhu bhī maujūd the. **Ḥaẕrat Saʻd ne un se farmāyā: Kyā** ʻAlī kā tumhāre sāmne ẕikr ho rahā hai? Yaqīnan unheṅ chār aise auṣāf ḥāṣil haiṅ keh un meṅ se mujhe ek bhī mil jānā fulāṅ fulāṅ chīz se ziyādah maḥbūb hai aur surḳh ūṅṭoṅ kā ẕikr kiyā. Ek Āp ṣallá Allāhu ʻalayhi wa-ʻalá Ālihī wa-sallam kā un ke mutaʻalliq farmān keh maiṅ ẕarūr jhanḍā ʻaṭā karūṅgā. Phir farmāyā keh un kī mere sāth aisī nisbat hai jaise Ḥaẕrat Ḥārūn ʻalayhi al-salām ko Ḥaẕrat Mūsá ʻalayhi al-salām se thī. Phir farmān keh jis kā maiṅ Mawlā hūṅ, us kā ʻAlī Mawlā hai. Rāwī Sufyān chauṭhī ḳhūbī bhūl gayā. Ṣaḥīḥ Muslim meṅ Bukayr bin Mismār, ʻĀmir bin Saʻd aur Ḥaẕrat Saʻd raḍiya Allāhu ʻanhu ke ṭarīq se marwī hai keh maiṅ ẕarūr jhanḍā ʻaṭā karūṅgā aur Ḥaẕrat Hārūn ʻalayhi al-salām kī Ḥaẕrat Mūsá ʻalayhi al-salām se nisbat wālī Ḥadīs̱ bhī isī meṅ marwī hai.

Ise Imām Maqdisī ne riwāyat kiyā aur kahā hai: Is Ḥadīs̱ kī isnād ḥasan hai.

118. Aḥmad > Aḥmd bin ʻAmr bin ʻUbaydah al-ʻUṣfurī > ʻAbd al-Raḥmān bin Ḥammād al-Shuʻayshī > Abū al-Ṣabbāḥ ʻAbd al-Ġhafūr bin Saʻīd al-Anṣārī > ʻAbd al-ʻAzīz bin Ḥakīm > **unhoṅ ne Ḥaẕrat Ibn ʻUmar raḍiya Allāhu ʻanhumā se riwāyat kiyā** keh Ḥuẕūr Nabīye Akram ṣallá Allāhu ʻalayhi wa-Ālihī wa-sallam ne Ḥaẕrat ʻAlī raḍiya Allāhu ʻanhu se farmāyā: Kyā tum is par rāẕī nahīṅ ho keh tum ko mere sāth aisī nisbat ho jaise keh Ḥaẕrat Hārūn ʻalayhi al-salām ko Ḥaẕrat Mūsá ʻalayhi al-salām se thī magar mere baʻd Nubūwat aur wirās̱at jārī nahīṅ honī.

Ise Imām Ṭabarānī ne riwāyat kiyā hai.

119. Ibrāhīm > Umayyah > Yazīd bin Zurayʻ > Isrā'īl > Ḥakīm bin Jubayr > **unhoṅ ne kahā keh maiṅ ne Ḥaẕrat ʻAlī bin Ḥusayn (Imām Zayn al-ʻĀbidīn) raḍiya Allāhu ʻanhu se kahā** keh maiṅ ek ṣāleḥ bande kī gawāhī detā hūṅ keh unhoṅ ne mujh se Ḥadīs̱ bayān kī: Unhoṅ ne Ḥaẕrat ʻAlī raḍiya Allāhu ʻanhu ko minbar par farmāte huwe sunā: Nabī ke baʻd us Ummat meṅ sab se beh-tar Ḥaẕrat Abū Bakr raḍiya Allāhu ʻanhu haiṅ, phir Ḥaẕrat ʻUmar > haiṅ aur unhoṅ ne kahā keh agar maiṅ chāhūṅ to tīsre kā kām bhī le lūṅ, yeh sun kar Ḥaẕrat ʻAlī bin Ḥusayn ne apnā hāth merī rān par mārā, aur farmāyā: Mujh se Saʻīd bin al-Musayyib ne Ḥadīs̱ bayān kī, woh kăhte haīṅ: Ḥaẕrat Saʻd

bin Abī Waqqāṣ raḍiya Allāhu ʻanhu ne mujh se Ḥadīs bayān kī keh Ḥuẓūr Nabīye Akram ṣallá Allāhu ʻalayhi wa-Ālihī wa-sallam ne Ḥaẓrat ʻAlī raḍiya Allāhu ʻanhu se farmāyā: Tumheṅ mujh se wohī nisbat hai jo Hārūn ʻalayhi al-salām ko Ḥaẓrat Mūsá ʻalayhi al-salām se thī.

Ise Imām Ṭabarānī ne riwāyat kiyā hai.

120. Muḥammad bin ʻUthmān bin Abī Shaybah > al-Ḥasan bin ʻAlī al-Ḥulwānī > Ismāʻīl bin Abān > Yaḥyá bin Salamh bin Kuhayl > apne wālid se > al-Minhāl bin ʻAmr > ʻĀmir bin Saʻd > **unhoṅ ne Ḥaẓrat Saʻd bin Abī Waqqāṣ raḍiya Allāhu ʻanhu aur Ḥaẓrat Umme Ṣalamah raḍiya Allāhu ʻanhā se riwāyat kiyā** keh Ḥuẓūr Nabīye Akram ṣallá Allāhu ʻalayhi wa-Ālihī wa-sallam ne Ḥaẓrat ʻAlī raḍiya Allāhu ʻanhu se farmāyā: Kyā tum is par rāẓī nahīṅ ho keh tum mere sāth aisī nisbat ho jaise keh Ḥaẓrat Hārūn ʻalayhi al-salām ko Ḥaẓrat Mūsá ʻalayhi al-salām se thī magar mere baʻd ko'ī Nabī nahīṅ.

Ise Imām Ṭabarānī ne riwāyat kiyā hai.

121. ʻUbayd Allāh bin Muʻādh > apne wālid se > Shuʻbah > ʻAlī bin Zyad > Imām Shuʻbah ne apnā ḥāfiẓah mukhtalaṭ hone se pǎhle kahā keh maiṅ ne Saʻīd bin al-Musayyib ko sunā keh **unhoṅ ne kahā: Maiṅ ne Ḥaẓrat Ṣaʻd bin Mālik raḍiya Allāhu ʻanhu ko farmāte huwe sunā:** Ḥuẓūr

Nabīye Akram ṣallá Allāhu ‘alayhi wa-Ālihī wa-sallam ne Ḥaẓrat ‘Alī raḍiya Allāhu ‘anhu ko apne pīçhe Nā’ib çhoṛ diyā to unhoṅ ne ‘arẓ kiyā: Kyā Āp mujhe pīçhe çhoṛ jā rahe haiṅ? Āp ṣallá Allāhu ‘alayhi wa-‘alá Ālihī wa-sallam ne farmāyā: Kyā tum is par rāẓī nahīṅ ho keh tumheṅ mere sāth wohī nisbat hai jaise Ḥaẓrat Hārūn ‘alayhi al-salām ko Ḥaẓrat Mūsá ‘alayhi al-salām se thī, magar mere ba‘d ko’ī Nabī nahīṅ? Unhoṅ ne ‘arẓ kiyā: Maiṅ rāẓī hūṅ, maiṅ rāẓī hūṅ.

Ise Imām Abū Ya‘lá ne riwāyat kiyā hai.

122. Duḥaym > ‘Abd al-Raḥmān bin Bashīr > Muḥammad bin Isḥāq > Muḥammad bin Ṭalḥah > **Ibrāhīm bin Sa‘d > unhoṅ ne apne wālid Ḥaẓrat Sa‘d raḍiya Allāhu ‘anhu ko kăhte huwe sunā:** Jab Rasūl Allāh ṣallá Allāhu ‘alayhi wa-‘alá Ālihī wa-sallam Madīnah se ġhazwa’e Tabūk kī ṭaraf rawānah huwe aur Āp ṣallá Allāhu ‘alayhi wa-‘alá Ālihī wa-sallam ne pīçhe Ḥaẓrat ‘Alī raḍiya Allāhu ‘anhu ko çhoṛ diyā to woh Āp ṣallá Allāhu ‘alayhi wa-‘alá Ālihī wa-sallam kī ķhidmat meṅ Juruf ke maqām par apnā aslaḥah uṭhā’e ḥāẓir huwe aur ‘arẓ kiyā: Yā Rasūl Allāh! Kyā Āp ṣallá Allāhu ‘alayhi wa-‘alá Ālihī wa-sallam mujhe pīçhe çhoṛe jā rahe haiṅ jab-keh maiṅ kabhī Āp se pīçhe nahīṅ rahā. Rāwī ne kahā: Woh pīṭh pher kar muṛe

jab-keh un kī āṅkhoṅ se ashk-rawāṅ the, woh phir Ḥuẓūr Nabīye Akram ṣallá Allāhu ‘alayhi wa-Ālihī wa-sallam kī ṭaraf muṛe aur ‘arẓ kiyā: Yā Rasūl Allāh! Munāfiqoṅ kī yeh bad-gumānī hai keh Āp ne mujhe bojh samajh kar çhoṛ diyā hai. Rasūl Allāh ṣallá Allāhu ‘alayhi wa-‘alá Ālihī wa-sallam us din jalāl meṅ ā ga’e ḥattá keh Āp ke chehra’e mubārak se dikhā’ī dene lagā. Phir Āp ṣallá Allāhu ‘alayhi wa-‘alá Ālihī wa-sallam ne farmāyā: Kyā tum is par rāẓī nahīṅ ho keh tumheṅ mere sath wohī nisbat hai jo Ḥaẓrat Hārūn ‘alayhi al-salām ko Ḥaẓrat ‘Īsá ‘alayhi al-salām se thī magar mere ba‘d ko’ī Nabī nahīṅ.

Ise Imām Ibn Abī ‘Āṣim al-Shaybānī ne riwāyat kiyā hai.

123. Abū Salamah Yaḥyá bin Ḳhalaf > Wahb bin Jarīr > apne wālid se > Muḥammad bin Isḥāq > Muḥammad bin Ṭalḥah bin Yazīd bin Rukānah > Ibrāhīm bin Sa‘d > **unhoṅ ne apne wālid Ḥaẓrat Sa‘d raḍiya Allāhu ‘anhu se riwāyat kiyā** keh jab Rasūl Allāh ṣallá Allāhu ‘alayhi wa-‘alá Ālihī wa-sallam ne maqāme Juruf meṅ paṛā’o kiyā to ha Ḥaẓrat ‘Alī bin Abī Ṭālib raḍiya Allāhu ‘anhumā apnā asleḥah uṭhā’e Āp ṣallá Allāhu ‘alayhi wa-‘alá Ālihī wa-sallam se mile aur ‘arẓ kiyā: Yā Rasūl Allāh! Āp ne mujhe pīçhe çhoṛ diyā hai jab-keh is se păhle maiṅ kisī ġhazwah

meṅ Āp se pīc̣he nahīṅ rahā, munāfiq mujhe ṭa'nah de rahe haiṅ aur yeh gumān kar rahe haiṅ keh Āp ne mujhe is liye pīc̣he c̣hoṛ diyā hai keh Āp mujhe bojh ḳhayāl karte haiṅ. Ḥaẓrat Sa'd raḍiya Allāhu 'anhu ne bayān kiyā: Maiṅ ne Rasūl Allāh ṣallá Allāhu 'alayhi wa-'alá Ālihī wa-sallam ko farmāte huwe sunā: Ae 'Alī! Kyā tū is par rāẓī nahīṅ ho keh tumheṅ mere sāth wohī nisbat ho jo Ḥaẓrat Hārūn 'alayhi al-salām ko Ḥaẓrat Mūsá 'alayhi al-salām se thī magar mere ba'd ko'ī Nabī nahīṅ. Lehāẕā wāpas chale jā'o aur mere aur apne ăhl-o 'iyāl ke pās raho.

Ise Imām Ibn Abī 'Āṣim al-Shaybānī ne riwāyat kiyā hai.

124. Muḥammad bin Yaḥyá bin 'Abd al-Karīm > 'Abd Allāh bin Dāwūd > 'Abd al-Wāḥid bin Ayman > apne wālid se > **unhoṅ ne kahā keh Ḥaẓrat Buraydah raḍiya Allāhu 'anhu ne bayān kiyā** keh jab Ḥaẓrat Mu'āwiyah Dhī Ṭūwá ke maqām par ā kar ṭhăhre to Ḥaẓrat Sa'd raḍiya Allāhu 'anhu un ke pās ā'e, unhoṅ ne inheṅ apne pās chār-pā'ī par biṭhāyā. Tab Ḥaẓrat Sa'd raḍiya Allāhu 'anhu ne kahā keh Rasūl Allāh ṣallá Allāhu 'alayhi wa-'alá Ālihī wa-sallam ne Ḥaẓrat 'Alī raḍiya Allāhu 'anhu se farmāyā: Tumheṅ mere sāth wohī nisbat hai ho Ḥaẓrat Hārūn 'alayhi al-salām ko Ḥaẓrat Mūsá 'alayhi al-salām se thi.

Ise Imām Ibn Abī ʿĀṣim al-Shaybānī ne riwāyat kiyā hai.

125. Ibn Kāsib > ʿAbd al-Razzāq > Maʿmar > ʿAlī bin Zayd aur Qatādah > Saʿīd bin al-Musayyib > **unhoṅ ne Ḥaẓrat Saʿd raḍiya Allāhu ʿanhu se Ḥuẓūr Nabīye Akram ṣallá Allāhu ʿalayhi wa-Ālihī wa-sallam se isī ṭarḥ riwāyat kiyā.**

Ise Imām Ibn Abī ʿĀṣim al-Shaybānī ne riwāyat kiyā hai.

126. Bishr bin Hilāl al-Ṣawwāf > Jaʿfar bin Sulaymān > Ḥarb bin Shaddād > Qatādah > Saʿīd bin al-Musayyib > **Ḥaẓrat Saʿd raḍiya Allāhu ʿanhu ne Ḥuẓūr Nabīye Akram ṣallá Allāhu ʿalayhi wa-Ālihī wa-sallam se isī ṭarḥ riwāyat kiyā.**

Ise Imām Ibn Abī ʿĀṣim al-Shaybānī ne riwāyat kiyā hai.

127. Ibn Kāsib > Sufyān bin ʿUyaynah > Ibn Abī Najīḥ > apne wālid se > Rabīʿah al-Jurashī > **Ḥaẓrat Saʿd raḍiya Allāhu ʿanhu ne Ḥuẓūr Nabīye Akram ṣallá Allāhu ʿalayhi wa-Ālihī wa-sallam se isī ṭarḥ riwāyat kiyā.**

Ise Imām Ibn Abī ʿĀṣim al-Shaybānī ne riwāyat kiyā hai.

128. ‘Ubayd Allāh bin Mu‘ādh bin Mu‘ādh > apne wālid se > Shu‘bah > ‘Alī bin Zayd > Sa‘īd bin al-Musayyib > **Ḥaẕrat Sa‘īd ‘alayhi al-salām ne Ḥuẕūr Nabīye Akram ṣallá Allāhu ‘alayhi wa-Ālihī wa-sallam se isī ṭarḥ riwāyat kiyā hai.**

Ise Imām Ibn Abī ‘Āṣim al-Shaybānī ne riwāyat kiyā hai.

al-Maṣādir wa-al-Marāji‘

١. احمد بن حنبل، ابو عبد الله بن محمد (١٦٤-٢٤١ھ/ ٧٨٠-٨٥٥ء)۔ **المسند۔** بیروت، لبنان: المكتب الاسلامی، ١٣٩٨ھ/ ١٩٧٨ء۔

٢. بخاری، ابو عبد الله محمد بن إسماعیل بن ابراہیم بن مغیرہ (١٩٤-٢٥٦ھ/ ٨١٠-٨٧٠ء)۔ **الصحیح۔** بیروت، لبنان + دمشق، شام: دار القلم، ١٤٠١ھ/ ١٩٨١ء۔

٣. بزار، ابو بکر احمد بن عمرو بن عبد الخالق بصری (٢١٠-٢٩٢ھ/ ٨٢٥-٩٠٥ء)۔ **المسند** بیروت، لبنان: ١٤٠٩ھ۔

٤. بیہقی، ابو بکر احمد بن حسین بن علی بن عبد الله بن موسیٰ (٣٨٤-٤٥٨ھ/ ٩٩٤-١٠٦٦ء)۔ **السنن الکبری۔** مکہ مکرمہ، سعودی عرب: مکتبہ دار الباز، ١٤١٤ھ/ ١٩٩٤ء۔

٥. ترمذی، ابو عیسیٰ محمد بن عیسیٰ بن سورہ بن موسیٰ بن ضحاک سلمی (٢١٠-٢٧٩ھ/ ٨٢٥-٨٩٢ء) ۔ **السنن۔** بیروت، لبنان: دار الغرب الاسلامی، ١٩٩٨ء۔

٦. حاکم، ابو عبد الله محمد بن عبد الله بن محمد (٣٢١-٤٠٥ھ/ ٩٣٣-١٠١٤ء)۔ **المستدرک علی الصحیحین۔** مکہ، سعودی عرب: دار الباز للنشر و التوزیع۔

٧. ابن حبان، ابو حاتم محمد بن حبان بن احمد بن حبان (٢٧٠-٣٥٤ھ/

٨٨٤-٩٦٥ء)۔ الصحیح۔ بیروت، لبنان: مؤسسۃ الرسالہ، ١٤١٤ھ/١٩٩٣ء۔

٨. ابن ابی شیبہ، ابو بکر عبد اللہ بن محمد بن ابراہیم بن عثمان کوفی (١٥٩-٢٣٥ھ/٧٧٦-٨٤٩ء)۔ المصنف۔ ریاض، سعودی عرب: مکتبۃ الرشد، ١٤٠٩ھ۔

٩. طبرانی، ابو القاسم سلیمان بن احمد بن ایوب بن مطیر اللخمی (٢٦٠-٣٦٠ھ/ ٨٧٣-٩٧١ء)۔ المعجم الأوسط۔ ریاض، سعودی عرب: مکتبۃ المعارف، ١٤٠٥ھ/١٩٨٥ء۔

١٠. طبرانی، ابو القاسم سلیمان بن احمد بن ایوب بن مطیر اللخمی (٢٦٠-٣٦٠ھ/ ٨٧٣-٩٧١ء)۔ المعجم الصغیر، بیروت، لبنان: دار الفکر، ١٤١٨ھ/١٩٩٧ء۔

١١. طبرانی، ابو القاسم سلیمان بن احمد بن ایوب بن مطیر اللخمی (٢٦٠-٣٦٠ھ/ ٨٧٣-٩٧١ء)۔ المعجم الکبیر۔ موصل، عراق: مطبعۃ الزہراء الحدیثہ، ١٤٠٤ھ/١٩٨٣ء۔

١٢. ابن ابی عاصم، ابوبکر عمرو بن ابی عاصم ضحاک شیبانی(٢٠٦-٢٨٧ھ/ ٨٢٢-٩٠٠ء)۔ السنۃ۔ بیروت، لبنان: المکتب الاسلامی، ١٤٠٠ھ۔

١٣. عبد الرزاق، ابو بکر بن ہمام بن نافع صنعانی (١٢٦-٢١١ھ/ ٧٤٤-٨٢٦ء)۔ المصنف۔ بیروت، لبنان: المکتب الاسلامی، ١٤٠٣ھ۔

١٤. ابن ماجہ، ابو عبد اللہ محمد بن یزید قزوینی (٢٠٩-٢٧٣ھ/ ٨٢٤-٨٨٧ء)۔ السنن۔ بیروت، لبنان: دار الکتب العلمیہ، ١٤١٩ھ/١٩٩٨ء۔

۱۵. مسلم، ابن الحجاج ابو الحسن القشیری النیسابوری (۲۰۶-۲۶۱ھ/ ۸۲۱-۸۷۵ء)۔ الصحیح۔ بیروت، لبنان: دار احیاء التراث العربی۔

۱۶. مقدسی، محمد بن عبد الواحد حنبلی (۶۴۳ھ)۔ الأحادیث المختارۃ۔ مکہ المکرّمہ، سعودی عرب: مکتبۃ النہضۃ الحدیثیہ، ۱۴۱۰ھ/ ۱۹۹۰ء۔

۱۷. نسائی، ابو عبدالرحمٰن احمد بن شعیب بن علی بن سنان بن بحر بن دینار (۲۱۵-۳۰۳ھ/ ۸۳۰-۹۱۵ء)۔ السنن۔ حلب، شام: مکتب المطبوعات، ۱۴۰۶ھ/ ۱۹۸۶ء۔

۱۸. نسائی، ابو عبدالرحمٰن احمد بن شعیب بن علی بن سنان بن بحر بن دینار (۲۱۵-۳۰۳ھ/ ۸۳۰-۹۱۵ء)۔ السنن الکبری۔ بیروت، لبنان: دار الکتب العلمیہ، ۱۴۱۱ھ/ ۱۹۹۱ء۔

۱۹. ہیثمی، نور الدین ابو الحسن علی بن ابی بکر بن سلیمان (۷۳۵-۸۰۷ھ)۔ موارد الظمآن إلی زوائد ابن حبان۔ بیروت، لبنان: دار الکتب العلمیہ۔

۲۰. ابو یعلی، احمد بن علی بن مثنی بن یحیٰی بن عیسیٰ بن ہلال موصلی تمیمی (۲۱۰-۳۰۷ھ/ ۸۲۵-۹۱۹ء)۔ المسند۔ دمشق، شام: دار المأمون للتراث، ۱۴۰۴ھ/ ۱۹۸۴ء۔